

د دې ګڼې مطالب

د افغانستان بانک قانون

خدمات مالی چگونه عرضه میگردد؟

تقاعد و اهمیت آن

اثرات کمک های جامعه جهانی در باز سازی کشور

چگونگی اقتصاد مختلط

د کارگرانو اتحادیه او په افغانستان کې د هغوی ستونزې

بانک مرکزی، بانک تجارتي نیست

سرمایه گذاری چیست؟

خنګه کولای شو چې د هیواد په اقتصادی پرمختګ ...

آشنایی با شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد

تنظیم اقتصاد خانواده، رفاه خانواده را در بر دارد

پیامد مثبت رشد محصولات داخلی

BANK بانک

صاحب امتیاز: د افغانستان بانک

مدیر مسوول: محمد کبیر کاووسی

گزارشگران: عبداللطیف بایانی و عبدالحفیظ شاهین

دیزاین: عبدالقیوم روف ارغند

فوتو راپورتر: زیرک ملیا

همکار تخنیکي: یماعفیف

ترجمه: شفیق الله بارز، عین الله عیان و کامران پوپل

آدرس د افغانستان بانک

آمریت عمومی اسناد و ارتباط

تلفون: ۰۰۹۳۲۰۲۱۰۳۸۱۵ / ۲۱۰۴۷۶۱

فکس: ۰۰۹۳۲۰۲۱۰۰۳۰۵

پست الکترونیکی: magazine@centralbank.gov.af

صفحه الکترونیکی: www.centralbank.gov.af

افزایش میزان صادرات باعث ارتقای

سطح عواید ملی میگردد

صادرات افغانستان در سه ماه اول سالجاری در مقایسه با دوره مشابه سال قبل، شصت و یک درصد افزایش را نشان میدهد که طی این مدت صادرات کشور مبلغ بیش از یک صد و سی و پنج میلیون دالر را در بر می گیرد که در سال پار این رقم به پنجاه و دو میلیون دالر رسیده بود. افزایش صادرات چون باعث افزایش تقاضای کل در اقتصاد میگردد ازینرو صادرات میتواند بالای واردات نیز تأثیر گذار باشد چنانچه برای تولید محصول داخلی به ماشین آلات و تکنولوژی و نیروی کار متخصص ضرورت است. این در حالیست که، افزایش صادرات در صورتیکه مؤدیت کار بلند نرود و استخدام کامل بوجود نیاید منجر به تورم پولی میگردد. در اقتصاد اصطلاح معروفی است بنام Demand-pull Inflation یا تورم ناشی از تقاضا که میتواند بر اثر افزایش سرمایه گذاریها، افزایش در صادرات و یا افزایش در واردات ظهور نماید. در کل، تورم ناشی از افزایش تقاضا زمانی بوجود میآید که تقاضای کل از عرضه کل بیشتر شود. در صورت افزایش صادرات، تقاضای کل افزایش یافته و منجر به تورم پولی میگردد. اما چنانچه در فوق نیز تذکر رفت در صورتیکه مؤدیت کار بلند برود و یا استخدام کامل عوامل تولید صورت گیرد تأثیر آن بالای تورم پولی نا چیز خواهد بود. با افزایش صادرات کالا و امتعه، از یک جانب دست اندرکاران آن تشویق شده تلاش بیشتر بخرج میدهند و از جانب دیگر، آنها عاید زیاد تر بدست آورده و ساحة فعالیت خویش را وسیعتر میسازند که موجب تولید بیشتر، صادرات و کسب عاید بیشتر می شود که این موضوع دست اندرکاران مراکز تولیدی، باغداران، دهاقین و سازندگان صنایع دستی را در بر می گیرد.

همچنان افزایش میزان صادرات در کشور که گستردگی و فراخنای فعالیت های تولیدی در تمام بخش های فوق الذکر را در خود دارد، باعث ایجاد شغل و وسیله کسب معاش برای تعداد بیشتر هموطنان ما می گردد که یک تعداد افراد بیکار را صاحب شغل و عاید میسازد. به گفته یک مقام اطاق تجارت و صنایع افغانستان در ربع دوم امسال میوه افغانستان نیز آماده صدور گردیده انتظار می رود با افزایش بیشتر صادرات و ارتقای سطح کمی و کیفی آن و حل شدن مشکل ترانزیتی میان افغانستان و پاکستان میزان صادرات بخارج از کشور، در طول سالجاری به حدود پنجمصد تا ششصد میلیون برسد.

در نهایت افزایش صادرات خبر خوشی بوده امیدواری آن می رود که روزی بیلانس صادرات و واردات افغانستان توازن نسبی در دو سویه صادرات و واردات بر قرار گردیده و از این طریق باعث تقویت اقتصادی ملی گردد. ●

یاد آوری

به غیر از سرمقاله که دیدگاه رسمی د افغانستان بانک است، مسوولیت مضامین و مقالات دیگر به نویسندگان آن بر میگردد، همچنان استفاده از تصاویر مجله بانک با ذکر مأخذ مجاز است.

د افغانستان بانک قانون

د وړ ادارې معيارونه

يوسلو نولسمه ماده:

(۱) د د افغانستان بانک مکلف دی، سپارل شوي هدفونه، د قانون د حکمونو مطابق لاس ته راوړي.

(۲) د د افغانستان بانک مکلف دی، خپل تصميمونه د قانون د حکمونو مطابق په بې پلوی سره ونيسي.

(۳) د د افغانستان بانک مکلف دی، د محدوديتونو د وضع کولو په وخت کې د فعاليت په سرته رسولو او د خدمتونو په برابرولو کې د ګټو تناسب په پام کې ولري.

اماني حسابونه

يوسلو شلمه ماده:

د د افغانستان بانک کولای شي، دولت يا نورو دولتي ادارو يا مؤسسو ته د ورکړل شوو بهرنيو مبالغو د ادارې او ساتنې په منظور، د موافقه ليک د شرايطو مطابق، په خپلو دفترنو کې امانې حسابونه افتتاح کړي. په دغو حسابونو کې ثبت شوي شتمني د هغه

د ثبت شوو بديهيو په وړاندې د ګټې اخستنې وړ دي يا د موافقه ليک د شرايطو مطابق، پدې برخه کې اجراءات صورت مومي.

نورې شتمني د بديهيو په وړاندې د ګټې اخستنې وړ ندي.

د د افغانستان بانک کولای شي د دغو حسابونو د ادارې په مقابل کې حق الزحمه واخلي.

د جواز او ثبت نه لرونکي اشخاص

يوسلو يوويشتمه ماده:

(۱) د د افغانستان بانک کولای شي، د حسابونو دفترنو او د ثبت د نورو رېکارډونو د پلټنې او څېړنې په منظور، د اړتيا په صورت کې جبراً د هغو اشخاصو دفترنو ته ورننوي چې له جواز او ثبت پرته فعاليت کوي، پدې صورت کې اړوندې امنيتي مراجع مکلفي دي له د افغانستان بانک سره همکاري وکړي.

(۲) په هغه صورت کې چې شخص يا مؤسسه د جواز له لرلو او ثبت پرته فعاليت وکړي. د د افغانستان بانک د يوې اونۍ په موده کې د دغو فعاليتونو

د درولو (توقف) په منظور هغو ته دستور ورکوي، د سر غړونې په صورت کې د د افغانستان بانک موضوع د مالي شخړو د حل کمېسيون ته وړاندې کوي.

کمېسيون کولای شي، د د افغانستان بانک په واسطه د سر غړونکي د شتمنيو، دفترنو او سندونو د ضبطولو امر صادر کړي، کمېسيون مکلف دی د يوې اونۍ په موده کې، د څېړنې په جلسه کې د ګډون په غرض، طرفينو ته بلنه ورکړي.

د څېړنې په پای کې کمېسيون کولای شي د بانکوالۍ د قانون مطابق، د شخص د شتمنيو د ليلام امر ورکړي يا ضبط لغوه کړي او د د افغانستان بانک د زيان په جبران مکلف کاندې.

د انحلال په صورت کې تر لاسه شوي عايدات د کمېسيون د لګښتونو او د د افغانستان بانک د نورو لګښتونو د امانت اېښودونکو د وديعو لپاره د ترجيح په ترتيب سره وېشل کېږي. نورې شتمني خاوندانو ته مستردېږي يا ضبطېږي.

خدمات مالی چگونه عرضه میگردد؟

چگونه مستهلكين و تجارتخانه ها فرآورد
های مالی چون قروض و قرار داد های بیمه
را بدست می آورند.

ولی خدمات مالی در ذات خویش فرآورده های مالی محسوب نمیشود مانند: اخذ قرضه در بدل قباله بیع جائزی جهت خریداری خانه و یا موتر، بلکه بهترین تعریف آنرا میتوان مراحل بدست آوردن محصولات مالی دانست. به عبارت دیگر: خدمات مالی عبارت از طی مراحل معاملات (اخذ محصولات مالی) است. سکتور مالی انواع مختلف معاملات را در عرصه های گوناگون مانند: خرید و فروش جایداد، اعطای قروض کوچک و متوسط برای اشخاص انفرادی، بانکداری و بیمه در بر دارد، این سکتور تمویل سرمایه گذاری و خرید و فروش اوراق بهادار را نیز در بر دارد اما فرق میان صنایع سکتور مالی آنقدر قابل دید نیست. طور مثال کسانی که در بخش خرید و فروش جایداد مانند: داد و ستد جایداد های گروهی مصروف کار

اند، خدمات خویش را از طریق دریافت قرضه های مناسب برای مشتریان جهت خریداری خانه های گرویی با ميعاد سر رسيد و تكتانه مناسب، عرضه مينمايند. علاوه بر اين، مشتریان ميتوانند قرضه مورد نیاز خویش را ذريعه کارت های قرضه (Credit Card) از بانک های تجارتي، قرضه بدست آورند. بانک های تجارتي، امانات مشتریان را به منظور کسب عوايد به مقروضين اعطاء نموده و قسمت اعظم عوايد بدست آمده را نسبت به امانت گذاران اخذ مينمايند. بانک های سرمايه گذاري، شرکت ها را در امور سرمايه گذاري و بلند بردن عوايد ياري می رسانند. شرکت های بیمه عوايد (حق بیمه) را از مشتریان خویش در بدل پوشش ۱۰۰٪ یک رويداد مانند: تصادم وسايط نقلیه و يا حريق منازل بدست می آورند.

در واقع سكتور مالی روی وساطت مالی می چرخد، یعنی جريان پول از يك دست به دست ديگر مثلاً موسسات مالی (بانک ها) اندوخته های امانت گذاران را به مقروضين جهت کسب عوايد اعم برای شخص، بانک و امانت گذاران، طور قرضه اعطاء می نمايند. دست اندر کاران اين سكتور همچنان آنعده مشتریان را که خواهان پذيرش خطرات بالقوه اند با

مشتریان محافظه کار که خواهان پذيرش خطرات هنگفت نميباشند در يك فهرست مقابل هم جهت پر نمودن خلا های بوجود آمده قرار میدهند. مثال ديگر آن منفعت متقاعدین از وساطت مالی است به هر اندازه ای که افراد نزدیک به تقاعد از بابت پول پس انداز شده تقاعد خویش نفع بیشتر بدست آورند به همان اندازه برای کسب عوايد مورد هدف در آینده به پول کمتر نیاز خواهند داشت که اين کار ميتواند از تورم پول جلوگیری بعمل آورد. بنأ برای بدست آوردن عوايد هنگفت به افراد سرمايه گذار، نیاز است تا پول های تقاعد را سرمايه گذاری نمايند. ولی اعطاء قرضه و باز گرفت آن مراحل پیچیده ای را در بر داشته و عاری از خطرات مالی نیست. بر علاوه آن، متقاعدین یا امانت گذاران دارای تخصص و تجربه سرمايه گذاری نميباشند از اين رو استفاده از خدمات مراجع وساطت کننده (بانک ها) بهتر خواهد بود. برخی از مشتریان پول های خویش را نزد بانک های تجارتي طور پس انداز به امانت می گذارند. بانک های تجارتي امانات را از مراجع و منابع گوناگون اخذ نموده و در بدل آن به مشتریان (امانت گذاران) تكتانه (سود) می پردازند ولی پول های تكتانه در نتیجه

اعطاء نمودن قرضه به افراد و تجارت خانه ها بدست می آيد و بانک ها عموماً پول قرضه را به افراد جهت خریداری منزل، به تجارتخانه ها و دولت به منظور سرمايه گذاري و يا پرداخت معاشات کارمندان اعطاء مينمايد. بانک ها در جريان فعاليت های روزمره خویش خدمات متنوع و گوناگونی را به مشتریان عرضه میدارند. خدماتی که يك بانک تجارتي برای امانت گذاران عرضه میدارد عبارت از سنجش و وضع نرخ مناسب تكتانه از مقروضين جهت پرداخت تكتانه امانات و تأمین سياليت بانک به منظور جوابگو بودن آن موسسه حين برداشت امانات است. با المقابل خدماتی را که بانک های تجارتي برای مقروضين فراهم میسازند، ارزیابی توانایی مقروضين در خریداری خانه و يا اشیای ديگر و ظرفيت باز پرداخت آنها است. دولت و تجارتخانه هایی که خواهان اخذ قرضه برای رفع ضروریات مالی خویش باشند، باید عین مراحل را طی نمایند. حق الزحمه بانک در بدل عرضه خدمات، عبارت از تفاوت تكتانه اخذ شده از مقروضين و پرداخت تكتانه امانات مشتریان است.

نوع ديگر وساطت مالی، خدمات بیمه است همان طوریکه کارمندان قسمتی از

معاشات خویش را به عنوان پول تقاعد برای آینده خویش پس انداز مینمایند سایر افراد هم میتوانند پول های خویش را برای پوشش واقعات غیر مترقبه نزد مراجع مربوطه بگذارند. ولی احتمالات تقاعد کارمندان به مراتب بیشتر از وقوع حوادث غیر مترقبه مانند: بیماری و یا حادثات ترافیکی است. افرادی که میخواهند از مصارف گزاف همچو حادثات در امان باشند بهتر خواهد بود قرار داد بیمه را از شرکت های بیمه خریداری نمایند. شرکت های بیمه، اقساط دارندگان قرار داد های بیمه را که (حق بیمه) نامیده میشود جمع آوری نموده و خسارات ناشی از حوادث غیر مترقبه را از اقساط جمع آوری شده و مفاد بدست آمده از سرمایه گذاری آن اقساط، جبران مینمایند.

مؤسسات مالی بعداً امانات مشتریان را در اختیار مقروضین قرار داده و خطرات آنرا با مقروضین شریک میسازند. این مراجع میتوانند از طریق جمع آوری اندوخته ها، نظارت از سرمایه گذاریها و دسته بندی خطرات به منظور سهل ساختن جلوگیری آن به ارزش سرمایه سهامداران آن مؤسسات بیافزایند. بناً وساطت مالی شامل تعهد خطرات و کسب منفعت میباشد. با این هم، بانک ها خطراتی را که امانت

گذاران خواهان تقبل آن نمیشدند بدوش گرفته و مشتریان را از آن خطرات رهایی میبخشند ولی بانک ها با داشتن تعداد کثیر مشتریان در اثر عدم باز پرداخت یک و یا چند مشتری با ورشکستی رو برو نمیشوند. به همین ترتیب شرکت های بیمه تنها در صورتی خسارات افراد و اجناس بیمه شده را متقبل میشوند که حوادث تحت پوشش رونما شود. با آنکه مردم میتوانند اکثر نیازمندی های مالی خویش را شخصاً مرفوع سازند، رجوع به شرکت های فراهم کننده خدمات مالی، سهل و کم مصرف خواهد بود.

مصارف خدمات

پرداخت مصارف خدمات متفاوت است و مصارف خدمات همواره معین نیست. میتوان در بدل معاملات نسبتاً ابتدایی، حق الزحمه معین پرداخت مثلاً: ۱۰۰ دالر در بدل طی مراحل یک در خواست و بر اساس کمیشن میتوان ۱٪ فیصد ارزش خانه بفروش رسیده و همینطور بر اساس نفع میتوان تفاوت میان قرضه و تکتانه امانات را اخذ و یا تأدیه نمود. مزایای پرداخت هر نوع حق الزحمه متفاوت است و اینکه طریق پرداخت آنها مناسب است یا خیر مربوط به اوضاع و شرایط میشود.

مقررات

اصلاً نظام مالی ستون فقرات اقتصاد یک کشور را تشکیل میدهد و جریان پول از امانت گذاران به افراد و تجارت خانه ها در عدم موجودیت مؤسسات مالی نهایت مشکل خواهد بود. در صورت عدم موجودیت مؤسسات مالی، جهت تأمین مصارف آینده و پوشش واقعات غیر مترقبه مردم آنقدر خواهان پس انداز خواهند بود که حتی شاید از خریداری بعضی اجناس مورد ضرورت و یا پرداخت فیس خدمات مورد نیاز خود داری نمایند.

بر علاوه آن، حتی محصولات نسبتاً ساده و ابتدایی میتواند پر جنجال واقع شده و اکثراً بین تاریخ تأدیه فیس خدمات و عرضه خدمات، تأخیر ایجاد میشود. بناً بازار خدمات اغلب متکی بر اعتماد بوده و مشتریان مؤسسات مالی (امانت گذاران و مقروضین) باید به مشوره و معلومات فراهم شده مؤسسات مالی اعتماد نمایند. به گونه مثال: دارندگان قرار داد های بیمه حیات یقین دارند که شرکت بیمه خدمات تعهد شده بیمه را به بازماندگان آنها بعد از وفات ایشان فراهم نموده و اعضای فامیل آنها را فریب نخواهند داد. اهمیت خدمات مالی در اقتصاد و ترویج اعتماد میان مراجع خدماتی و مشتریان (مستهلکین) از جمله دلایل نظارت دولت بر سکتور مالی است.

این نظارت شامل جواز دهی، انفاذ مقررات و نظارت موسسات مالی بوده و طرز تطبیق آن در هر کشور از هم متفاوت است. ادارات نظارتی فدرال و ایالتی در امریکا تنها بخش های معین بازار خصوصی را تحت انفاذ قوانین و مقررات قرار میدهند. همینطور در کشور انگلستان اداره خدمات مالی " (Financial Services Authority) تمامی بخش های سکتور مالی آنکشور بانک ها و شرکت های بیمه را نظارت و تحت پوشش قرار میدهند. مراجع نظارتی سکتور مالی دو وظیفه عمده و اساسی را بدوش دارند: انفاذ قوانین و مقررات و جواز دهی موسسات مالی و نظارت، بررسی حسابات، تفتیش مراجع خدماتی و بررسی شکایات را در بر داشته و شامل قوانین تحفظ مشتریان چون: تحدید نرخ تکتانه کارت های قرضه (Credit Card) و اخذ نفع اضافه برداشت حسابات جاری مشتریان می گردد. ولی رشد و توسعه یکبارگی سکتور مالی در این اواخر خصوصاً تعدد محصولات مالی، توانایی مراجع نظارت کننده و انفاذ کننده قوانین را در جلوگیری از خطرات تحت تأثیر خویش قرار داده است. انفاذ مقررات و اقدامات تنفیذی همواره برای جلوگیری از خطرات کافی نیست یعنی قوانین و مقررات احتمالاً

تمامی فعالیت های جدید و قابل نظارت را تحت پوشش نداشته و در بعضی موارد فعالیت های غیر مجاز خارج از دایره مقررات قرار میگیرد. بنابر دلیل کاستی های فوق، اکثراً مراجع نظارت کننده صلاحیت تعیین متولی و گرفتن کنترل موسسات مالی را هنگام لزوم دارا میباشند. نقش وثایق جایداد های گروهی در بحران های اخیر مثال تازه ای از وسایل مالی می باشد که به عواقب غیر مترقبه منتج گردیده است. از این رو، شرکت های مالی که در تلاش کسب عواید یکنواخت اند قباله جایداد های گروهی را از بانک های مربوطه خریداری نموده و فایده اوراق قرضه (Bonds) را طبق روند خرید و فروش آن در بازار های مالی اختصاص میدهند. بانک ها منفعت خویش را از فروش جایداد های گروهی در بدل مفاد بیشتر جهت اعطاء قروض بیشتر حاصل نموده و در نتیجه عدم نگهداری اسناد جایداد های گروهی نزد بانک، توانایی بانک در ارزیابی ظرفیت باز پرداخت مقروضین به مرور زمان تضعیف میگردد. خطرات مالی ناشی از خرید و فروش وثایق جایداد های گروهی بیشتر از آن بوده است که خریداران ثانی آن یعنی شرکت های مالی پیش بینی نموده اند، از این رو عواید اوراق خریداری شده قرضه را حسب

توقعات خویش بدست نیاورده اند. مقروضین احتمالاً نسبت نداشتن عواید کافی، اقساط خویش را به موقع آن باز پرداخت نموده که سبب کاهش عواید دارند گان اوراق قرض (Bonds) گردیده و به میزان رشد تولیدات ناخالص داخلی آسیب می رسانند. ابتدا هدف صدور وثایق جایداد های گروهی کاهش خطرات بود (که در شرایط مناسب واقع شده میتواند) ولی برخلاف نظریات، بر عکس آن، موجب افزایش خطرات شد. استفاده های مفید خدمات مالی باعث میشود تا پول های راکد در جریان گذاشته شده و از آن استفاده های مثمر صورت گیرد. بجای اینکه مستهلکین پول های در دست داشته خویش را زیر بالش ها نگهداری نمایند، میتوانند نزد مراجع وساطت کننده گذاشته تا جهت ایجاد فن آوری های جدید سرمایه گذاری شده و برای خریداران خانه سهولت ایجاد گردد. میکانیزم وساطت، جریانات نقدی پیچیده است و اکثریت کشور ها برای حفظ حقوق امانت گذاران و مقروضین و حفظ اعتماد که زیر بنای خدمات مالی را تشکیل میدهد، به قوانین و مقررات اتکا مینمایند. ●

تقاعد و اهمیت آن

تمام سطوح جامعه دارد و به کارگران و خانواده های شان تسهیلات خوبی در زندگی ارایه نماید. علاوه بر ساحت دیگری که کمک میشوند سالمندان در دوره تقاعد از کمک های زیادی باید برخوردار گردند، این مطلب به رشد و توسعه کشور نیز کمک بسزایی میکند.

باید گفت که روند پیشرفت و ترقی کشور بعد از سال ۱۳۸۱ آغاز شد که پیشاپیش این روند سکتور بانکداری قرار دارد صاحب نظران متعقد اند که اگر دولت و یا سکتور خصوصی ایجاد و تأسیس بانکی را برای متقاعدین در نظر داشته باشد که فیصدی پولهاییکه بنام تقاعد ماهوار از معاش کارمندان دولت وضع و به حسابات بانکی شان انتقال گردد، همچنان تقاعد صرف به کارمندان دولت نه بلکه برای کارگران و کارکنان مؤسسات غیر دولتی هم باید در نظر گرفته شود و چند فیصد پول از معاش ماهوار شان جهت پس انداز برای آینده شان وضع و به حساب بانک متذکره انتقال گردد، بانک مذکور پول متقاعدین را در دوران بانکی قرار دهد، علاوه بر اینکه نفع زیاد بدست میآید زندگی متقاعدین با بانکها پیوند میخورد، پول متقاعدین درین صورت در بانک ذخیره شده، اگر برای مدتی در بانک مذکور باقی بماند، منفعت آنرا بدست میآورد از سوی دیگر با موجودیت خدمات مدرن کنونی بانکی، پول تقاعد متقاعدین به شکل آسان و سریع بدسترس شان قرار میگیرد. زیرا سکتور بانکداری افغانستان حالا با سیستم های بسیار عصری و مدرن فعالیت مینماید انتقالات پول از طریق الکترونیکی و مدرن صورت می گیرد به ویژه از طریق موبایل برای متقاعدینی که در گوشه و کنار دور دست کشور قرار دارند سودمند بوده، اگر این اجرات از جانب بانک صورت گیرد برای متقاعدین مفید بوده و از سرگردانی زیاد نیز در امان خواهند بود. ●

که از طریق تأمینات اجتماعی حمایت نمی شوند و توانائی درمان تکالیف خود را در وقت پیری ندارند و نیاز های اولیه شان که بدان اشد ضرورت میباشد، تأمین نمی گردد. علاوه بر آن بسیاری از مردم تحت پوشش ناکافی تأمین اجتماعی قرار دارند یعنی از عناصر مهم حمایت (مراقبت و تقاعد) محروم اند، یا از حمایتی که برخوردار اند، اندک و رو به کاهش است.

حقوق تقاعد یکی از حقوق شهروندی است که دولت افغانستان بر آن تعهد سپرده و در ماده پنجاه و سوم قانون اساسی افغانستان چنین صراحت دارد. دولت حقوق متقاعدین را تضمین نموده برای کهنسالان، زنان بی سرپرست، معلولین، معیوبین و ایتم بی بضاعت مطابق به احکام قانون کمک لازم به عمل می آورد. مبتنی بر این سیستم معاشات افغانستان، ماهوار مبلغی از معاش کارمندان دولت کسر شده به عنوان حق تقاعد در بودجه دولت ذخیره میشود در واقع حق تقاعد، جبران بخشی از زحماتی است که یک کارمند دولت در سالهای عمر مفید خویش به صورت خدمت در چارچوب اداره های دولت انجام داده است.

همچنان اتحادیه ملی کارکنان افغانستان (امکا) منحصراً یک نهاد ملی و مدافع حقوق کارکنان و کارگران در اعلامیه های خویش تذکار داده اند که در طول سالهای گذشته دولت موفق به بهبود زندگی، کار، معاش، حقوق تقاعد، بیمه ها و تأمینات اجتماعی کارکنان و ... نشده است، یقیناً در آینده از این بخش مهم حیاتی توجه مبذول خواهد نمود.

فعلاً اضافه از یکصد و ده هزار متقاعد، ماهوار معاش دریافت میکنند که هشتاد هزار تن آن در پایتخت و متباقی در ولایات کشور حقوق تقاعد خویشرا اخذ میکنند. در حالیکه تأمینات اجتماعی، تأثیر بزرگی روی

بشیر احمد حفیظی
کارمند مدیریت متقاعدین د افغانستان بانک

تقاعد کلمه عربی است که از حقوق مشتق شده و در اصطلاح مجموع قواعد و مقرراتی است که برای تأمین نظم عامه بکار میرود. حقوق تقاعد جزئی از تأمینات اجتماعیست و تأمین اجتماعی حمایتی است که جامعه از اعضای خانواده ها برای دسترسی مطمئن به مراقبت های صحی، حفظ الصحه و سایر بخش های زندگی به عمل می آورد، مخصوصاً در حالات پیری، بیکاری، بیماری، از کار افتادگی، معلولیت کاری و از دست دادن نان آور را تضمین مینماید. حمایت تأمین اجتماعی در کنوانسیون سازمان بین المللی کار و اسناد ملل متحد به عنوان یک حق مسلم بشری به وضاحت تعریف شده است.

تأمین اجتماعی با تعریف وسیع به عنوان سیستم حمایت صحت، تقاعد و بیکاری بر مبنای مشارکت به یک چالش جهانی، مبدل شده است. فقط ۲۰٪ جمعیت جهان از پوشش مناسب تأمین اجتماعی برخوردار اند، در حالیکه بیش از نصف جمعیت جهان از هر نوع حمایت تأمین اجتماعی محروم میباشند، آنهایی که تحت پوشش قرار دارند بطور عموم کهنسال ها است

اثرات کمک های جامعه جهانی

در باز سازی کشور

رسیده است، و در بخش های باز سازی ۴۳۰۰۰ پروژه انکشافی به مصرف ۱,۷ میلیارد دالر تحقق یافته است.

بیشتر از ۴۲۱۵۰ کیلو متر سرک پخته و قیر ریزی گردیده که از جمله ۱۸ هزار کیلو متر آن یا جدیداً اعمار گردیده یا باز سازی شده است. ۳۶٪ مردم افغانستان از نور برق مستفید و مقدار برق از ۲۶۴ میگاوات به ۷۰۰ میگاوات ارتقاء یافته که ۴۰٪ آن از کشورهای همسایه وارد گردیده و متباقی ۶۰٪ آن در داخل کشور تولید

و تمامی آنها از کمک های بین المللی برای اجرای پروژه های باز سازی در کشور استفاده می نمایند. خصوصاً در ساحاتیکه تحت کنترل دولت نبوده و از بسیاری سهولت های زندگی محروم میباشند، فعالیت مینمایند. تا فعلاً از طرف جامعه جهانی کمک ۴۶ میلیارد دالری وعده داده شده که از جمله ۳۶ میلیارد دالر به دولت افغانستان طوری مساعدت گردیده که ۷۵٪ آن از طرف کشورهای کمک کننده توسط انجوها به مصرف

افغانستان کشوری است که بیشتر از دیگر کشورها به کارهای عمرانی و پروژه های انکشافی ضرورت دارد و با وجود مشکلات امنیتی به دست آورد های نسبتاً خوبی نایل گردیده است، ساخت و ساز پروژه های عمرانی، یکی از راهکارهایی است که می تواند کشور ما را به یک آینده روشن و مرفه رهنمون گردد. در افغانستان در حدود ۱۶۰۰ انجوا (NGOs) فعالیت مینماید که از جمله ۳۰۳ موسسات غیر حکومتی خارجی بوده

میگردد. در بخش معادن ۱۰۶ قرارداد خورد و بزرگ عقد گردیده که در قسمت استخراج معادن، افغانستان را کمک مینماید. در حدود ۵۳ میدان هوایی در سطح کشور وجود داشته که ۱۹ میدان آن مورد استفاده قرار دارد، مراکز صحت در کشور از ۳۸٪ به ۷۶٪ ارتقا یافته است. همچنان به کمک سکتور خصوصی در سطح کشور ۱۷۹ کلینک بستر دار ایجاد گردیده، ۳۲۵ مرکز صحت دوباره ترمیم گردیده است. درین اواخر وزارت صحت عامه مصمم است تا طرحی را روی دست گیرد که بر اساس آن فعالیت شفاخانه های سکتوری را تحت کنترل خود قرار دهد. در عرصه تکنالوژی معلوماتی نسبت به کشورهای همسایه کار های بیشتری صورت گرفته در حال حاضر ۱۳ میلیون و سه صد و چهار هزار و پنجمصد و سی و سه مشترک در سطح کشور از سیستم خدمات مخابراتی جی - اس - ام و ۸۳ هزار و ۸۰۹ مشترک از سیستم سی - دی - ام - ای استفاده می نمایند که در مجموع ۱۴,۶٪ کل کشور را تشکیل می دهد. در سال آینده ممکن در حدود ۳۳۵ هزار تن دیگر نیز ازین سیستم مستفید شوند و درین عرصه ۱,۶ میلیارد دالر سرمایه گذاری شده

است. در بخش وزارت های سکتوری در طول چند سال گذشته کار های اساسی صورت گرفته که از جمله می توان در بخش زراعت و مالداري از پیشرفت هایی چون: احیا و باز سازی ۳۰۰ باب کلینیک حیوانی، خصوصی سازی ۱۱۳ باب کلینیک حیوانی، ایجاد ۵۶ باب سرد خانه برای نگهداشت سبزی و میوه جات برای دهاقین، به اجاره سپردن ۵۶۶۱۰ هکتار زمین که قرار است در آینده ۲۵ هزار هکتار زمین دیگر نیز به اجاره داده شود. ایجاد ۵۵۳۰ کوپراتیف دهقانی و پاک کاری ۲۶۷۱ کیلومتر کانال در سراسر کشور نام برد. در بخش معادن بر اساس سروی هاییکه تا سی فیصد اراضی افغانستان از طرف جامعه جهانی صورت گرفته ارزش آن به سه تریلیون دالر می رسد که از جمله ظرفیت ذغال سنگ در کشور به ۷۳ میلیون تن، گاز طبیعی ۱,۵ تریلیون متر مکعب و ذخایر تیل به ۹۵ میلیون تن تخمین گردیده است. هم چنان معادن دیگری چون: معدن مس در هرات، و ولسوالی بلخاب ولایت سرپل، معدن مس عینک، معدن لیتیوم در ولایت هرات، فراه، غزنی، نیمروز و معدن طلا در منطقه زرکشان ولایت غزنی یاد آوری نمود که

در سروی آنها کمک های جامعه جهانی رول اساسی داشته است. بناً انجام پروژه های عمرانی به کمک مالی جامعه جهانی خصوصاً در بخش های زیر بنایی، از شیوه هایی است که می تواند کشور را به یک آینده مرفه و روشن رهبری نماید و این پروسه طی ده سال گذشته دست آورد های محسوسی داشته است اما پروژه های عمرانی کشور طی یک دهه گذشته در مقایسه به مصارف گزافی که در تحقق آن ها بمصرف رسیده نتیجه چشمگیر و قابل ملاحظه یی در پی نداشته و ما به کامیابی هایی دست نیافته ایم که توقع برده میشد. مصارف برنامه های انکشافی عمدتاً غیر معیاری و غیر استندرد از طرف کشورهای کمک کننده در صورتی پرداخته می شود که این پروژه های انکشافی تا مراحل تطبیق راه های پر خم و پیچی را طی نموده و دست بدست شده که این امر سبب می گردد تا نصف بودجه اختصاص داده شده در تطبیق پروژه مذکور عملی گردد، شرکت ها بجای اینکه در کیفیت پروژه ها توجه کنند به مسایل تشریفاتی و امنیتی خود توجه می نمایند که این امر باعث رکود و موانع تطبیق پروژ ها می گردد. ●

عبدالحفیظ شاهین

چگونگی اقتصاد مختلط

چگونگی اقتصاد مختلط !

سیستم اقتصادی شیوه سازمان یافته تولید و توزیع کالاها، خدمات و منابع در یک جامعه است که شامل مطالب زیر میباشد:

چه چیز باید تولید شود؟

چگونه باید تولید شود؟

برای چه کسی باید تولید شود؟

سیستم های اقتصادی می توانند بر مبنای ملکیت منابع و نوع اتخاذ تدابیر تقسیم بندی شود. ملکیت منابع می تواند خصوصی، دولتی و یا اشتراکی باشد. اتخاذ تصمیم می تواند توسط بازار یا دولت و یا مشترکاً اتخاذ گردد. طوریکه می دانیم نظام های اقتصادی و پدیده های اقتصادی، اجتماعی و تاریخی اند که در مسیر تکامل تاریخ بشری شکل گرفته اند.

کارل مارکس مراحل تاریخ بشری را بر اساس تغییر شیوه تولید و فرمهای آن، مرحله بندی نمود و پنج مرحله تولید یعنی کمون اولیه، برده داری، فئودالیزم، کپیتالیزم و سوسیالیزم و در نهایت کمونیسم را مشخص ساخته است. این مراحل در شرایط معاصر از جانب عده ای اقتصاددان مورد تجدید نظر قرار گرفت و در عوض از عملکرد متمدن (سویلایزیشن) بهره می برند، که تأکید اساسی عملکرد متمدن آنست که بر اساس آن تفکر موجودیت قانونمندی عمومی فعالیت و پیشرفت انسان بمثابه فرد و عضو جامعه قرار دارد. مبدأ برای تحقیقات و بررسی متمدن تأمین شرایط نیازمندی های حیاتی، فعالیت انسان و ارزش هایی که بر اساس آن بوجود می آید مطرح میشود.

اولتو روستو دانشمند اقتصاد گفته است که یکی از تیوری های معاصر، تیوری مرحلوی رشد اقتصادی میباشد که بر طبق این تیوری، مراحل رشد بر بنیاد تأثیر متقابل اقتصادی، تکنیکی، تولیدی، سیاسی و غیره عوامل، مشخص می شود. تبدیلی مرحله رهنمودی تغییر سکتورهای برجسته اقتصاد ملی است. از نظر روستو دو نوع جامعه عنعنوی (قبل از کپیتالیزم) و (کپیتالیستی) وجود دارد. وی به شش مرحله رشد عقیده داشت: جامعه عنعنوی، جامعه گذار، انکشاف و گذار به پیشرفت صنعتی، جامعه بعد از صنعتی، مرحله مصرف گسترده، مرحله عصری.

اگر دیدگاه اولتو روستو را اساس ارزیابی قرار دهیم می بینیم که تمامی نظام های اقتصادی و اشکال اقتصاد ها در همین دو مرحله بوجود آمده است.

پس اقتصاد دانشی است که توجه به کمبود کالا، ابزار تولید و نیاز های نامحدود بشری به تخصیص بهتر کالا و تولیدات می پردازد که با اجرای حد اکثر رضایت و مطلوبیت انسان ها در نظر گرفته میشود.

جهت دست یابی به تعادل دو نظام اقتصادی اصلی، نظام های فرعی را هم بشناسیم:

نظام اقتصادی بسته که تعادل در آن با اقتصاد نیاز ها برقرار میشود که در میان، گروه های بسته و کوچک هم وجود دارد مانند: اقتصاد خانگی، اقتصاد زراعتی، و بعضاً دانشمندان چنین هم تعریف کرده اند: اقتصادی که هیچ روابط مبادله ای به شمول صادرات و واردات با کشور های دیگر نداشته باشد، اقتصاد بسته است.

نظام اقتصادی مبادله ای: که تعادل در آن با اقتصاد نفع و سود استوار است، می تواند ملی یا بین المللی باشد، بر حسب شیوه کار برد رژیم اقتصادی، می توان نظام سرمایه داری و نظام سوسیالستی را از هم تفکیک نمود.

باید گفت که با درک ماهیت سیستم اقتصادی، می توان قانونمندی های بیشتر زندگی اقتصادی جامعه را درک نمود.

همین طور در فعالیت انسان ها هم مالکیت خصوصی، مالکیت دولتی و همچنان مالکیت مختلط وجود دارد.

پس سیستم اقتصادی بازار معاصر دارای شکل مختلط متنوع و گسترده بوده که کشور های

مختلف از جمله امریکا، جاپان، جرمنی، سویدن، هالند، ناروی و تعدادی از کشور های دیگر هر کدام مدل های خود را دارند که خصوصیات و تعاریفی که از اقتصاد مختلط در ادبیات اقتصادی معمول است، بطور مثال:

* نظر به ترکیب بازار (مارکیت) و دولت، اقتصاد کشور هالند را مختلط می نامیم، در ترکیب مارکیتی که در آن دولت یک رول مرکزی را بازی کند و یا به عباره دیگر ترکیب قیمت و میکانیزم بودجه را دولت طی مراحل نماید، اقتصاد مختلط میباشد.

همچنان این اقتصاد مختلط را بعضاً نیو کپیتالیزم نیز نامگذاری کرده اند که عبارت از یک سیستم اقتصادی که در آن هم تشبث عامه و هم خصوصی وجود داشته باشد. اما تسلط منطقاً از مارکیت آزاد است در بعضی از کشور ها این اقتصاد را سرمایهداری دولتی نیز تعریف می کنند.

باید گفت که تا دهه های هفتاد و هشتاد قرن بیست، تمامی کشور های اروپای غربی به اندازه زیاد و یا کم به اقتصاد مختلط آشنائی داشتند.

طوری که در اکثر کشور های اروپای غربی و کشور ناروی یک تعداد فعالیت های صنعتی در دست دولت است. با این شکل مالکیت دولتی و تنظیم سکتور خصوصی ناروی می تواند یک اقتصاد مارکیت و اقتصاد پلانی داشته باشد که سرپرستی دولتی در آن شکل

مالیه را بخود می گیرد. همچنان در ترتیب ارایه جواز و تنظیم عناصر محیط کار، پروسه دفتر داری، حفاظت محیط زیست و سایر محصولات به ملاحظه می رسد. در دهه ۹۰

فشار بالای مالکیت دولتی در صنایع یک اندازه محسوس بود تا در بخش تصفیه سرمایه گذاری نماید. سکتور صنایع اکثریت در اختیار و تصرف بخش خصوصی است، اما دولت بزرگترین سهامدار در یک تعداد شرکت های بزرگ کشور ناروی می باشد، مانند استیت آیل و نورسک هایدرو که استیت آیل (کمپنی نفتی دولتی ناروی) دارنده موقف بزرگ در صنایع نفتی تحت البحری ناروی و به همان اندازه در محصولات پتروشیمی، استخراج و تجارت نفت است. زراعت و ماهیگیری در دست دولت است و در عین حال در حدود ۱۰٪ از زمین اختصاص یافته برای محصولات صنایع جنگلی در دست دولت قرار دارد.

در بخش فعالیت های بانکداری، بانک های دولتی برای امور مهم صنایع مانند: زراعت، ماهیگیری، صنایع ثقیله، برای شاروالی ها و انکشاف دهات، تهیه مسکن و در بخش های تعلیم و تربیه فعالیت دارد. روابط دولت با صنایع کشور ناروی از طریق خصوصی سازی کاهش می یابد چنانکه در اکثر کشور ها چنین بوده است.

دانشمندان بدین نظر اند که اقتصاد مختلط (ترکیبی از اقتصاد سرمایه داری و سوسیالستی، مالکیت خصوصی و مالکیت دولت) است.

تعداد دیگر دانشمندان معتقد اند که اقتصاد مختلط عبارت از یک سیستم اقتصادی که در آن جنبه های زیاد یک سیستم اقتصادی، به هم آمیخته شده باشد، است و در برگیرنده هر دو مالکیت خصوصی (کپیتالیزم) و تشبث

دولتي (سوسياليسم) باشد، جهات و تمايلات کپيتالستي و يا سوسيالستي بيشتر نسبت به ديگران وجود دارد.

وسايل توليد بين سکتور خصوصي و عامه تسهيم مي شود که اين موضوع را بنام دوتايي و يا دولا ياد مي کنند.

در کل مشابه است، البته موجوديت ويژگي ها، نيازمندی و مصلحت هاي شرايط جغرافيايي است که سبب تفاوت و تنوع در اقتصاد مختلط مي گردد.

قابل ذکر است که زمينه هاي پديد آمدن اقتصاد مختلط از زماني ايجاد شد که سرمايه داري و سوسيالستي در مرحله عمل قرار گرفت.

با فروپاشي اتحاد شوروي سابق و استقلال يک تعداد کشور هاي آسيائي و اروپاي شرقي، به انتخاب نظام اقتصادي معاصر کپيتالستي رو آوردند که ميتوان گفت: اقتصاد مختلط در آن رو به رونق است و با عملي ساختن اصلاحات تدريجي مرحله گذار را سپري مي کنند. کشور هاي داراي نظام سرمايه داري غرب هر زمانیکه دچار بحران هاي اقتصادي شده اند دست به مداخله شديد تر در امور اقتصادي زده اند. فرضاً بحران اقتصادي که از اوایل سال ۲۰۰۸ ميلادي شروع شده و ادامه دارد کشور هاييکه شاهد رشد عظيم اقتصادي و رونق تجاري بودند از سه سال بدینسو يعني بعد از سال ۲۰۰۸، آنکشور ها که قدرت اقتصادي دنياي سرمايه داري را تشکيل مي دهند، به بحران گسترده اقتصادي و تزلزل اعتباراتي مواجه اند. از ياد نبريم که تحولات سياسي و نا آرامي هاي

کشور هاي نفت خيز و قيام هاي ملي عليه حکومت هاي ديکتاتوري، صعود قيم انرژي و مواد غذايي، نرخ بلند بیکاري، افزايش مصارف باجگيري، دزدی هاي دريايي، زلزله ها، سونامي هاي اندونيزيا و جاپان، عملکرد شرکت جهاني سوني که ۳ ميليارد دالر امريکايي ضرر را متقبل شده است، آشوب اخير شهر هاي لندن، مصارف هنگفت نفت جنگ همه اينها در حقيقت بحران اقتصادي کشور هاي طراز نخست را بميان آورده است، که باعث آفت بزرگ نوساني مليارد ها دالر در شاخص هاي بازار هاي عمده بورس، داکس بورس و نيکي بورس گرديد، اين موضوع سبب شد تا قيمت في انوس طلا به ۱۷۵۰ دالر امريکايي برسد. همچنان تاريخ سرمايه داري و مارکيت آزاد شاهد است که اين عمل خود مي تواند تأکيد بر کنترول دولت و اقتصاد مختلط باشد.

کارشناسان بخش اقتصادي کشور ما معتقد اند که براي بيرون رفت از معضله هاي اقتصادي فعلي کشور که چند دهه جنگ را سپري مي کند و تازه پا به عرصه انکشاف گذاشته است. راه ميانه و يا اقتصاد مختلط را موثر ميدانند. طوریکه سيستم اقتصادي کشور دنمارک فعلاً بالاتر از ۴۵٪ اقتصاد شان مربوط دولت ميشود، اما نمي توان آنرا اقتصاد مختلط دانست زيرا اساس اين نظام بيشتر بر نظام بازار استوار است و استفاده از سکتور دولتي به صورت گسترده بمنظور تقويه نظام بازار صورت گرفته است. قانونمندی هاي حاکم در نظام همان سيستم اقتصاد بازار است که اين عمل صرف در چوکات نظام ليبراليزم

مداخلوي شکل ميابد.

همچنان کشور چين با داشتن نظام متمرکز از موثريت اقتصاد بازار و عناصری که ميتواند اقتصاد متمرکز را دوام بخشد و مستحکم سازد استفاده نموده است. دیده ميشود در کشور چين دو نظامی که با هم سازش ندارند فعاليت ميکند و مانع رشد آن کشور است. کشور چين رشد نموده و الگو در سيستم اقتصادي جهان از خود بجا گذاشته است چيزیکه قابل تذکار است اقتصاد مختلط هيچ وقت به نظام سوسيالستي نمي انجامد.

کارشناسان اقتصادي کشور هاي شرقي معتقد اند: کشور هاييکه تازه از جنگ بدر شده و نفس هاي اولي خود را ميکشند رو به رشد اند اگر بخواهند وسيله و زمينه بهره برداري کشور هاي سرمايه داري قرار نگیرند ميتوانند، از طريق انکشاف دولتي و تقويه سکتور خصوصي اقتصاد شانرا بسوي منافع ملي و مشارکت همگاني رهبري کنند.

تعدادي از اقتصاد دانان افغانستان روی مسايل ياد شده خواهان آنند تا براي دستيابي به اقتصاد بهتر و همگاني در مرحله نخست، اقتصاد مختلط تجربه گردد که اين امر براي کشور هاي در حال رشد يک ضرورت حياتي محسوب ميگردد. ●

عبداللطيف باياني

ماخذ: روز نامه انيس

فرهنگ اصطلاحات اقتصادي

د دې گڼې تصوير

د کارگرانو اتحاديې او په افغانستان کې د هغوی ستونزې

او د همدې هیئت لپاره یې د کارگرانو سازمانونه جوړ کړل کوم چې هغوي ته د حق ورکولو په موخه کوښښ کوي د کارگرانو د سازمان تعریف داسې

کارگران د خپل پوره حق د غوښتنو نه محروم وي. نو ځکه د پورته کمزوریو د ختمولو لپاره کارگران سره یو شول او د خپلو غوښتنو د منلو لپاره یې کوښښ وکړ

د کارگرانو اتحاديې: (Labor unions)

کارگران د خپلو ځینو اړتیاوو له مخې د خپل کار پوره حق نشي تر لاسه کولی او د تل لپاره د خپلو مالکانو یا کارخانه دارانو د ظلم ښکار وي نو ځکه دا کارگرانو پوه شول چې دوي باید یو شي او د همدې اتحاديو په ذریعه خپل حقوق تر لاسه کړي د کارگرانو اساسي مجبوري دوه دي:

۱- کار زیرمه کیدای نشي: د د کارگرانو د ټولو نه غټه مجبوري دا ده چې هغه خپل کار نشي زیرمه کولای یعنې داسې نشي کیدای چې له مزد کم وي نو هغه د خپل کار د خرڅولو نه پدې خاطر انکار وکړي چې کله مزدونه لوړ شي نو بیا به کار کوي ځکه چې په دې انتظار کې د هغوي کا رنشي زیرمه کیدای بلکې ضایع کیږي او هغه به د هغه لږ مزد نه هم بې برخې شي. نو ځکه که د مزد اندازه کمه وي او یا لوړه هغه کار کوي د دوي د همدې کمزورۍ نه په استفادې سره ځینې وخت پانگوال او متصدیان کارگرانو ته کم مزد ورکوي او له هغوي څخه ناروا گټه پورته کوي یعنې کارگرانو ته د هغوي د حق نه کم حق ورکوي.

۲- د سودا کارۍ قوه ئې کمزورې ده:

د کارگرانو د سودا کارۍ (یعنې د کار کولو د شرایطو) د پوره کولو اهلیت د کارخانه دارانو په وړاندې کمزورې ده، هغوي ته د بازار او سوداګرۍ حالات په پوره ډول څرګند نه وي. کار خانه دار شتمن او کارگران مفلس او اړ وي. نو ځکه

کيدای شي.

دا د کارگرانو يوه داسې ډله ده چې هدف يې د کارگرانو د کار د حالاتو پياوړتيا او د هغې د ښه کولو لپاره کوښښ کوي.

د کارگرانو د سازمانونو موخې:

د کارگرانو سازمانونه زياتره د لاندې موخو لپاره جوړيږي:

۱- کارگرانو ته معقول او مناسب مزد ورکول

۲- د کار د شرايطو ښه کول

۳- کارگران يو موټی کوي او د هغوی د سودا کارۍ قوت زياتوي

۴- ادارې او چارواکو ته د کارگرانو د غبر رسول

۵- د کارگرانو د عرضي منضبط کول

۶- په کارخانه يا تصدی کې د پاکوالي او د ساتنې او څارنې په اصولو باندې عمل کول

۷- د بیکاره يا مریضانو کارگرانو سره مالي مرسته کول

۸- د کارگرانو د اخلاقو او دود او دستور اصلاح کول

د کارگر سازمانونه او اجورې:

د کارگر سازمانو بنسټيزه موخه دا دی چې د کارگرانو حقوق خوندي وساتل شي او د متحده سودا کارۍ پذیرعه د هغوي مزدونه لوړشي د دې لپاره هغوي د لاندې طريقو نه کار اخلي:

۱- د اجورو اندازه د وروستۍ توليدي حاصل سره مساوي کول: که له يوې خوا څخه د کار بازار کې او له بلې خوا د متصديانو ترمنځ پوره سيالۍ وي نو د اجورې کچه پخپله د کارگرانو د وروستۍ توليدي حاصل (MRP) سره مساوي

کيږي خو څرنگه چې په عام ډول پوره سيالۍ نوي او متصدي د خپلې لوړې رتبې په اساس کارگرانو ته د ناروا گټې اخيستلو په دريځ کې وي نو ځکه د کارگرانو مزدونه د هغوي د وروستۍ توليد سره مساوي نوي. د کارگر سازمانونه ټول کارگران يو ځای کوي او د متصديانو په وړاندې دريږي او متصديان مجبوروي چې هغوي ته پوره مزد ورکړي که هر کارگر بيلا بيل لار شي او د متصدي نه د خپل وروستي توليد مساوي اجوره وغواړي نو ښايې هيڅوک به متصدي قانع نه کړي ځکه چې په بيلا بيلو مطالبو باندې د هغوي اواز کې ډير پياوړتيا نه وي خو برعکس که د کارگر سازمان په يو اواز او د تقاضا سره د خپلو حقوقو غوښتنه وکړي نو برياليتوب ترلاسه کولای شي.

۲- د وروستي توليدي ارزښت په زياتولو سره د اجورو معيار لوړول: د کارگرانو اتحاديې د کارگرانو د نهائي توليدي ارزښت په اضافه کولو سره د هغوي د اجورو معيار لوړولای شي ځکه چې په پای کې د کارگرانو مزدونه د هغوي د نهائي توليد سره مساوي کيږي. د دې نه کم يا زيات نشي پاتې کيدای ځکه چې د کارگرانو اتحاديې د کارگرانو د نهائي توليد په زياتولو سره لاندې گامونه پورته کوي:

* متصديان دې ته چمتو کوي چې پخپله کارخانې کې د نويو ماشينونو، ښه اسباب او اعلى درجه اومه مواد استعمال کړي. ځکه چې د کارگرانو د کار استعداد زيات تعلق له همدې سره لري.

* د کارگرانو اتحاديې کوښښ کوي چې په کارخانې کې رڼا، صفائي، ساتنه او

څارنه مناسب انتظام موجود واوسي د کار ساعتونه زيات نوي، د کارگرانو د تفريح لپاره سامان موجود وي او د هغوي د درملنې لپاره اسانتياوې موجودې وي.

* د کارگرانو اتحاديې په کارگرانو کې ښه عادتونه پيدا کولی شي او د هغوي د کار استعداد لوړولای شي. ځکه چې کوم کارگر مختلفې، اخلاقي او د وخت پابند وي د هغه د کار استعداد به هم ښه وي او کوم کارگر چې بد اخلاقه، سست او ارام خوښونکی وي د هغه د کار استعداد به هم ټيټ وي.

۳- د کارگرانو په غوښتنو کې زياتوالی: د کارگرانو اتحاديې د کارگرانو په غوښتنه کې په زياتوالي سره د هغوي اجوره زياتولی شي. د دې هدف لپاره هغوي لاندې گامونه پورته کوي:

۱- د کارگرانو د مولديت په زياتوالي سره د توکو لگښت کميږي. د خرڅلاو قيمت کميږي او تقاضا زياتيږي د کومې له امله چې د کارگرانو په تقاضا کې زياتوالي راځي.

۲- د کارگرانو اتحاديې په دولت باندې فشار اچوي چې ملکي صنعت خوندي وساتي يعنې د دې په مقابل کې د بهرنيو هيوادونه اجناس وارد نشي ترڅو داخل صنعت وهڅول شي او د کارگرانو لپاره تقاضا لوړه شي.

۳- کومو متصديانو ته چې اجاره دارانه گټه حاصليري د کارگر اتحاديې د دې گټې نه څه حصه کارگرانو ته ورکولی شي.

۴- د کارگرانو اتحاديې د دولت نه دا غوښتنه هم کولی شي چې دولت چې د صنعتونو نه کوم اجناس د دولتي اهدافو لپاره اخلي هغه نسبتاً په لوړ قيمت ◀▶

واخلي ترڅو د کارگرانو اجوره کې زياتوالی راشي.

۵- د کارگرانو په عرضه کې زياتوالی بندول: د کارگرانو د اجورو د زياتولو لپاره اتحاديه دا طريقه هم خپلوي چې د کارگرانو اضافي عرضه بنده کړي د دې لپاره دوي لاندې طريقو نه کار اخلي:

* دولت اړ کړي چې د بهرنيو هيوادونو نه د کارگرانو په راتگ باندې پابندي ولگوي.
* د کارکولو د وختونو د کمولو هڅه وشي

* په اتحاديو کې د نويو کارگرانو گمارل بند کړای شي.

په لاندنيو حالاتو کې په ځانگړې توگه د عرضې په بندولو سره اجورې زياتيدای شي:
* هغه کارگران چې عرضه ئې غير ارتجاعی وي.

* چې حکم د توليدونکي شي په مجموعي لگښتونو کې د کارگرانو د اجوري تناسب کم وي.

* کله چې په اجوره کې د زياتوالي په وجه د نورو توليدي عواملو په معاوضو باندې اچول کيدای شي. خو دا خبره هم د يادونې وړ ده چې که د کارگرانو اتحاديه څومره هم مستحکمه وي بيا هم تر يو حد پورې د خپلو اجورې په زياتولو کې بريالی کيدای شي د دې لاملونه په لاندې ډول دي:

۱- يوه لامل يې دا ده چې د کار د نهائي توليد صحيح ارزش معلومول ستونزمن دی خو بيا هم يو حد داسې راځي چې متصدي محسوسوي چې له دې نه زياته اجوره ورکول د هغه لپاره ممکن ندی.

۲- دويم لامل دا دی چې که متصدي د کارگرانو په ځای د کوم بل توليدي عامل د

بيلگې په توگه ماشينونه او يا بل شی نه کار اخلي نو هغه به په اجوره کې د زياتوالي غوښتنه هيڅکله قبوله نکړي.

۳- دريم لامل ئې دا دی چې که د متصدي د توليد شوي شي تقاضا غير ارتجاعی وي (يعنې د قيمت زياتوالي سره ئې تقاضا کې بدلون رانشي) نو هغه به اجوره کې زياتوالي راوړي او د شي د قيمت په لوړولو سره به بوج مستهلکينو ته انتقال کړي خو که د شي تقاضا ارتجاعی وي نو متصدي به په اجوره کې د زياتوالي غوښتنه تسليم نکړي ځکه چې د قيمت په لوړېدو سره به د خرڅلاو په مقدار کې کمښت راشي. نو ځکه کارگر اتحاديه د يوې ځانگړې اندازې نه اجوره نشي زياتولای او که غوښتنه ئې هم وکړي نو په پايله کې ئې هرو مرو بیکاري رامنځته کيږي.

د کارگر د اتحاديو اړتيا او ارزښت:

۱- په خبرو سره د تصدي د ادارې او کارگرانو مسايل حل کيږي او د مظاهرو ضرورت نه پېښيږي.

۲- په ښه طريقه خپل حقوق غوښتلای شي.

۳- د اجورې په زياتوالي کې فايده من وي.

په يو هېواد کې د بيلا بيلو اجورو لاملونه:

۱- په ښوونه او روزنه کې توپير: په يو هېواد کې د کارکونکو د بيلا بيلو اجورو يو لامل دا دی چې د هغوي ښوونيز معيار توپير لري. د بېلگې په توگه ځينې استاذان لسانسه وي او ځينې يې دولسم پاسان او ځينې بيا ډاکتران يا پوهاندويان وي نو ځکه د هغوي تعليمي معيار په نظر کې نيولو سره د هغوي معاش او اجوره ټاکل کيږي.

۲- د کارکولو د ځای توپير: په يو مسلک

کې کارکونکو ته په مختلفو ځايونو کې د کار کوونکو په وجه باندې بيلا بيلی اجوري ورکول کيږي ځکه چې ځينو ځايونو کې شرايط نامناسب وي.

۳- د کارکولو موده کې توپير: په عمومي ډول د کارکونکو معاش کال په کال زياتيږي نو ځکه چې د چا د کار موده زياته وي معاش ئې هم په زياتيدو وي.

په افغانستان کې د کارگرانو ستونزې:

۴- ټيټ استعداد: زموږ د کارگرانو د کار استعداد ټيټ وي د امريکا او اروپا کار کوونکي زموږ د کارگرانو په وړاندې ډير کارکوي نو ځکه کارگرانو ته ټيټ مزد ورکول کيږي د هغوي د ژوند معيار ټيټ وي او سخت ژوند تېروي. د هغوي د ټيټ استعداد لاملونه په لاندې ډول دي:

- آب او هوا مساعده نده په اوږي کې ډيره گرمي او ژمي کې ډيره يخني وي.

- کارگرانو ته د اوسيدو ښه سهولتونه نشته نو ځکه هغوي زيات وخت ناروغه وي.

- اجورې کمې دي ځکه هغه د ښه ژوند څخه نشي برخمن کيدای.

- د فني روزنې پوره اسانتياوې نشته چې کارگرانو ته تريننگ ورکړای شي.

۵- د اجورې اندازه ټيټه ده او دې باندې خپل ژوند ښه نشي تيرولای خپلو ماشومانو باندې تعليم نشي کولای.

۶- د ساتنې، څارنې او پاکوالي شرايط سم ندی.

۷- د کارگرانو منظمې اتحاديه نشته.

۸- د دولت لخوا د کارگرانو لپاره رعايتونه نشته. ●

د افغانستان بانک د ختيځ زون اقتصاد پوه

تاج محمد تمکين

بانک مرکزی، بانک تجارتی نیست

تصامیم جهت حفظ ارزش پول و ثبات قیمت ها

نظارت بانکها: از عملکرد بانکهای تجارتی نظارت نموده و آنها را جهت ارائه خدمت و هماهنگی با اقتصاد رهنمایی مینماید.

بانکدار دولت: دریافت عواید دولت و تادیه دوباره آن و نگهداری حساب بدهی های دولت و در صورت لزوم به دولت وام دادن.

بانکدار بانکها: بانکهای تجارتی نزد این بانک حساب دارند و به عنوان بانکدار بانکها، آنها را در زمینه های مختلف مطابق قانون و مقررات حمایت میکند و در زمان بحران بانکی نظر به قانون به آنها وام میدهد.

بانک مرکزی: بانک مرکزی به نهادی اطلاق می شود که مسوولیت کنترل سیستم پولی کشور را عهده دار باشد. بانک مرکزی در حقیقت یک بانک دولتی است که عملیات آن مانند بانک های دیگر عادی نبوده و هدفش بدست آوردن مشتری و رقابت با بانکهای تجارتی نیست. هدف اصلی بانک های مرکزی حفظ ارزش پول، ثبات قیمت ها، توسعه اقتصاد ملی و کنترل تورم است.

وظایفی که به این بانک محول میشود قرار ذیل است:

انتشار پول: چاپ و نشر بانکنوتها و ضرب مسکوکات

سیاست پولی: اجرای مجموعه تدابیر و

طوریکه دیده میشود بعضی از هموطنان ما فرق میان بانک مرکزی و بانکهای تجارتی را تفکیک نمیکند. بدین منظور مطلبی را درین رابطه که بانک مرکزی چه نوع بانک است، چه فعالیت ها را انجام میدهد، بانک های تجارتی چه نوع بانکها را گویند و فعالیت های آنها کدام ها اند، تهیه و حضور خوانندگان گرامی تقدیم میدارم:

نظام بانکی هر کشور نیاز به یک بانک مرکزی دارد و اندک کشور هایی را میتوان در جهان دریافت که فاقد بانک مرکزی باشند بانک مرکزی یک نهاد جوان است، چون برخی از وظایف بانک مرکزی در گذشته به وسیله بانکهای دیگر انجام میشد که به مرور زمان وظایف آنها از هم جدا گردید.

سایر وظایف: تعیین نرخ ربح، روابط پولی با سایر کشورها، کنترل اسعار، رابطه با بانکهای مرکزی کشور های دیگر و نهاد های پولی و بین المللی، انجام دادن عملیات تصفیوی حسابات بین البانکی، مسوولیت نگهداری ذخایر فلزات قیمتی و ذخایر اسعاری نیز به این بانک محول میگردد. باید گفت که اگر بانک دیگری بجز بانک مرکزی نیز میتواند این ذخایر را نگهداری کند، کنترل آن بوسیله بانک مرکزی و حتی بوسیله دولت غیر ممکن می گردید.

د افغانستان بانک بحیث بانک مرکزی افغانستان:

د افغانستان بانک، بانک مرکزی افغانستان است و این بانک نظر به ماده دوازدهم قانون اساسی افغانستان بانک مرکزی دولت و مستقل میباشد، همچنان تشکیل و طرز فعالیت این بانک توسط قانون د افغانستان بانک تنظیم گردیده است. هدف اصلی د افغانستان بانک عبارت از تأمین و حفظ ثبات قیمت های داخلی میباشد، سایر اهداف د افغانستان بانک که تابع هدف اولیه اش میباشد عبارت اند از: حمایه سیالیت (نقدینگی)، قابلیت پرداخت دیون، فعالیت موثر سیستم مالی ثابت متکی بر اقتصاد بازار و تقویه سیستم پرداخت مصوون، سالم و موثر ملی. د افغانستان بانک با در نظر داشت هدف

اولیه اش که عبارت از حفظ ثبات قیمت هاست، سیاست های کلی اقتصادی دولت را حمایه و رشد اقتصادی دوامدار را تقویه مینماید.

این بانک مانند بانکهای تجارتی هدفش بدست آوردن مفاد یا رقابت با بانکهای تجارتی نیست، این بانک مانند سایر بانکهای مرکزی جهان عمل نموده و وظایف اساسی آن منحصث بانک مرکزی افغانستان قرار ذیل است:

۱- طرح، اتخاذ و اجرای سیاست پولی افغانستان

۲- طرح، اتخاذ و اجرای سیاست ارز و ترتیبات اسعار افغانستان

۳- نگهداری و اداره ذخایر اسعاری افغانستان

۴- چاپ، ضرب و نشر پول کاغذی و مسکوکات فلزی افغانستان

۵- انجام وظایف منحصث بانکدار، مشاور و نماینده مالی دولت

۶- صدور یا ثبت جواز، تنظیم و نظارت بر بانکها، صرافان اسعار، عرضه کنندگان خدمات پولی، مجریان سیستم پرداخت، عرضه کنندگان خدمات اسناد بهادار، مجریان سیستم انتقال اسناد بهادار و سایر اشخاص که د افغانستان بانک میتواند آنها را مطابق احکام قانون نظارت نماید.

۷- ایجاد، نگهداری و توسعه سیستم موثر و سالم جهت پرداخت و انتقال اسناد بهادار که از طرف دولت یا د افغانستان بانک صادر شده باشد و تصفیه حساب معاملات پرداختی و معاملاتی که در چنین اسناد بهادار صورت میگيرد.

د افغانستان بانک به منظور اجرای وظایف خود، دارای صلاحیت های کامل قانونی به شمول تصویب مقررات جهت فراهم نمودن تسهیلات در معاملات الکترونیکی میان د افغانستان بانک، بانکها و مشتریان مربوطه آنها می باشد.

بانک های تجارتی:

بانک های تجارتی عبارت از موسساتی اند که سپرده های نقدی واجب الادا را به منظور قرضه و سرمایه گذاری می پذیرند. بانکهای تجارتی موسسات انتفاعی میباشند، یعنی هدف شان بدست آوردن نفع است و ایجاد درآمد به وسیله بانک از طریق انجام خدمات بانکی مانند: (حسابات پس انداز، حسابات جاری، انتقال پول، معاملات ارزی یعنی خرید و فروش اسعار، اعطای قرضه های مختلف رهنی، تجارتی و زراعتی که طور قصیر المدت، متوسط المدت و طویل المدت صورت میگيرد. تفاوت بین ربح دریافتی از وام گیرندگان و ربح پرداختی به حسابداران در حسابات بانکی بخشی از درآمد بانکها را تشکیل میدهد.

بخش زياد فعاليت هاي تجارتي و خانواده ها با بانکهاي تجارتي از طريق حسابات مختلف بانكي و خدمات مالي مرتبط هستند، بناً رقابت بين البانكي ميتواند باعث افزايش رشد اقتصادي و بالا بردن رفاه اجتماعي از طريق خدمات بانكي شود.

بانکها به کمک سياست هاي اعتباري و مالي خود قادر هستند زمينه رشد و توسعه اقتصادي و يا برعکس توقف و رکود اقتصادي را در کشور فراهم سازند و يا با اعطاي قرضه هاي تجارتي، صنعتي، توليدي، زراعتي و غيره، اساس توسعه را در يک کشور فراهم نمايند. همچنان با اعطاي وام موجب تشويق و توسعه صادرات، افزايش و رشد توليدات داخلي، انکشاف سکتور صنعت، سکتور زراعت و وسعت دادن تجارت داخلي و خارجي، سهولت در واردات را فراهم و باعث تشويق مردم براي پس انداز شوند و نقش شان در جمع آوري سرمايه هاي کوچک و راكد و بکار انداختن اين سرمايه ها در عرصه هاي توليد و مصرف حايز اهميت است. اجراي موفقيت آميز اين سياست مي تواند در رشد و توسعه اقتصادي سهم بسزاي داشته باشد و برعکس عدم اعطاي قرضه يا وام توسط بانکها ميتواند موجب رکود و توقف رشد اقتصادي يک جامعه گردد.

بانکها از نظر اقتصادي و پولی قرض

دهندگان مهم به شمار ميروند و بدین لحاظ ميتوان گفت که رقابت بين بانکها بر سپرده ها و امانات مردم براي قرض دادن به خود مردم است که پول هاي راكد را به کار انداخته و تاثيرات بسيار مهم و ارزنده بالاي سياست هاي پولی يک کشور وارد مينمايد.

بانکهای تجارتي افغانستان:

بانکهاي تجارتي در افغانستان بعد از اخذ جواز فعاليت از د افغانستان بانک، منحيث بانک مرکزي افغانستان، مطابق قانون و مقررات بانکداري کشور، فعاليت مينمايند و اين بانکها را شخصيت حکمي خوانده اند که به منظور ايجاد اعتبارات يا سرمايه گذاري مشغول داد و ستد و دريافت سپرده هاي پولی يا ساير وجوه قابل بازپرداخت از عموم باشد. بانکهاي تجارتي توسط يک يا چند شخص حکمي يا حقيقي بعنوان مؤسس و سهم دار تأسيس ميشوند.

بانکهاي تجارتي در کشور ما به سه کتگوري تقسيم شده اند: بانک هاي تجارتي دولتي، بانک هاي تجارتي خصوصي و نمايندگي بانکهاي خارجي.

بانک هاي تجارتي دولتي: بانک ملی افغان و پشتني بانک

بانک هاي تجارتي خصوصي: نوي کابل بانک، عزيزي بانک، ميوند بانک، افغان يونايته بانک، فرست مايکروفايننس بانک، برک بانک، آرين بانک، غضنفر بانک،

بانک بين المللي افغانستان و باختر بانک. نمايندگي بانک هاي خارجي: استندرد چارترد بانک، الفلاح بانک، حبيب بانک، پنجاب نشنل بانک هندوستان و نشنل بانک پاکستان.

خدماتي که بانکهاي تجارتي در افغانستان انجام ميدهند عبارت اند از: دريافت سپرده ها و امانات مردم در حسابات پس انداز، جاري و ميعادي، اعطاي قرضه هاي مختلف کوچک و بزرگ، بانکداري اسلامي، بانکداري ذريعه انترنت، ذريعه موبایل، اجراي ليتراف کريدت ها، اجراي چک هاي سفری، اجراي معاشات کارکنان دولتي و کارکنان موسسات بين المللي، اخذ پول صرفيه برق، آب و غيره، نصب ماشين هاي صرافي در نقاط مختلف شهر کابل، انتقال پول به هر گوشه جهان توسط سيستم هاي بين المللي و الکترونيکي سويفت، ويسترن يونين، ماني گرام و ام پيسه، اخذ پول توسط کارت هاي اعتباري ماستر کارت، ديت کارت و کريدت کارت، خريد و فروش اسعار خارجي و فلزات گرانبها، حفاظت و نگهداري اشيای قيمتي و غيره خدمات بانكي را جهت سهولت در عرصه هاي فوق انجام ميدهند. ●

يما عفيف

مأخذ: قانون اساسي افغانستان، قانون د افغانستان بانک،

قانون بانکداري افغانستان و راپور سالانه ۱۳۸۸ د افغانستان بانک

سرمایه گذاری چیست؟

در طول عمر هر شخص پول بدست می‌آورد و آنرا مصرف میکند. ندرتاً عواید حاصله جاری با خواہشات مصرفی تطابق میکند. بعضی اوقات پول نسبت مصارفی که باید صورت گیرد، زیاده در دسترس قرار دارد و در اوقات دیگر خواہشات خریداری از اندازه پول موجوده بالاتر قرار میداشته باشد. این عدم توازن باعث میگردد تا پس انداز صورت گیرد و یا قرضه گرفته شود تا بالوسيله مفیدیت دراز مدت عاید، بدست آمده بتواند.

هرگاه عاید جاری اضافه تر از مصارف جاری دلخواه باشد اشخاص علاقه دارند تا پول اضافی را پس انداز کنند آنها میتوانند در راه های مختلفه پس انداز خود را بکار انداخته و یا نگهداری کنند. یک امکان آنست که پول را در پوش بالشت، جراب و ... نگهداری نمایند تا زمانیکه به پول پس انداز ضرورت پیدا نمایند آنرا به مصرف برسانند. در زمانیکه ایشان پول پس انداز را از پوش بالش و یا جراب برمیدارند، اندازه پول کدام تغییری را نشان نمیدهد.

امکان دیگر اینست که ایشان مالکیت پس انداز را در زمان حاضر از دست بدهند تا

اندازند) انتظار دارند تا در آینده مبلغ بیشتری از آنچه داده اند، بدست آورند. بر عکس کسانی که مصارف بیشتری را نسبت به عاید جاری خود متقبل شده اند (قرضه گرفته اند) مجبور اند قبول نمایند تا در آینده مبلغ بیشتر از آنچه قرضه گرفته اند، پردازند.

پایه تبادله بین استهلاک آینده (دالر آینده) و استهلاک جاری (دالر جاری) پایه

خالص ربح **Pure rate of interest**

را نشان میدهد. آمادگی افراد در مورد

در زمان آینده با یک مقدار بیشتر دو باره بدست آورده و مصارف آینده خود را تأمین نمایند. صرف نظر کردن از استهلاک فعلی به منظور استهلاک (مصرف) بیشتر آینده دلیل عمده تشکل پس انداز را ارائه میدارد. هرگاه با پس انداز طوری معامله صورت گیرد که باعث افزایش آن در آینده گردد، در آن صورت از سرمایه گذاری صحبت بعمل می‌آید.

آنهایی که از مالکیت فعلی پس انداز صرف نظر میکنند (یعنی مصرف را به تعویق می

پرداخت این تفاوت برای وجوه قرضه و علاقه شان برای دریافت مبلغ اضافی برای پس انداز های شان، باعث ایجاد پایه ربح گردیده که نشان دهنده ارزش زمانی خالص پول *pure time value of money* میباشد. این پایه ربح در مارکیت سرمایه در اثر تساوی عرضه اضافه عاید (پس انداز) آماده برای سرمایه گذاری و تقاضا برای استهلاك بیشتر (قرضه) در یک زمان داده شده تشکیل پیدا میکند. هر گاه شخصی $\$100$ عاید مطمئن امروز را با $\$104$ عاید مطمئن یک سال بعد از امروز تبادل نماید، در آنصورت پایه خالص تبادل در یک سرمایه گذاری عاری از خطر (یعنی ارزش زمانی پول) عبارت از ۴ فیصد خواهد بود.

سرمایه گذاریکه از $\$100$ امروز صرف نظر میکند، انتظار دارد $\$104$ را در آینده برای استهلاك امتعه و خدمات در اختیار داشته باشد. این در صورتی ممکن است که فرض شود سطح عمومی قیمت ها در اقتصاد در طول سال تغییر نمی خورد اما استقرار قیم ندرتاً اتفاق میافتد. هر گاه به اقتصاد ایالات متحده امریکا دیده شود در چند دهه اخیر پایه انفلاسیون (صعود قیم) از ۱۹۷۰ تا ۲۰۰۱ به طور اوسط سالانه ۵٫۴ فیصد انفلاسیون وجود داشته است. اگر سرمایه گذاران انتظار افزایش قیمت ها را داشته باشند، آنها میخواهند مبلغ بیشتر از

آنچه داده اند، بدست آرند، تا جبران افزایش قیمت را نماید. طور مثال هر گاه یک پس انداز کننده (سرمایه گذار) انتظار افزایش قیمت (انفلاسیون) به اندازه ۲ فیصد را در دوره سرمایه گذاری داشته باشد، او پایه ربح را با ۲ فیصد دیگر افزایش میدهد. در مثال، $\$106$ را در آینده به عوض $\$100$ صرف نظر کردن از مصارف فعلی در یک دوره انفلاسیونی تقاضا خواهد کرد (۶ فیصد پایه ربح اسمی بدون خطر را به عوض ۴ فیصد تقاضا مینماید).

بر علاوه هرگاه پرداخت آینده سرمایه گذاری مطمئن نباشد، سرمایه گذار پایه ربحی را تقاضا خواهد کرد که اضافه تر از ارزش زمانی خالص پول معه پایه انفلاسیون باشد. عدم اطمینان پرداخت سرمایه گذاری عبارت است از خطر سرمایه گذاری *investment risk*. مبلغ اضافی به اضافه پایه ربح اسمی بدون خطر بنام امتیاز خطر *risk premium* یاد میشود. در مثال قبلی، سرمایه گذار مبلغی اضافه از $\$106$ تقاضا خواهد نمود تا خطرات احتمالی پرداخت را هم جبران کرده بتواند. هر گاه وی $\$110$ در مقابل $\$100$ داده شده در سال آینده، تقاضا نماید $\$4$ و یا ۴ فیصد سهم امتیاز خطر میباشد.

از توضیحات بالا میتوان تعریفی از سرمایه

گذاری نمود. به مفهوم خاص، سرمایه گذاری عبارت است از: تعهدات جاری به واحد پولی برای یک دوره زمانی، بمنظور نایل شدن به پرداخت های آینده تا برای سرمایه گذار جبران کند:

- ۱- زمان وجوه نقد واگذاری شده
 - ۲- پایه انفلاسیون پیش بینی شده
 - ۳- عدم اطمینان در مورد پرداخت های آینده
- "سرمایه گذار" میتواند یک شخص انفرادی، یک حکومت، یک غرفه تقاعد، یا یک شرکت باشد. همینطور تعریف فوق تمام اشکال سرمایه گذاری ها را در بر میگیرد به شمول سرمایه گذاری های شرکت ها در ماشین آلات، تجهیزات و سرمایه گذاری اشخاص در سهام، اسناد قرضه، اموال و دارائی های غیر منقول.
- با توضیحات بالا سوالی را جواب دادیم که چرا افراد سرمایه گذاری میکنند و آنها از سرمایه گذاری خود چه میخواهند. آنها سرمایه گذاری میکنند تا عایدی از پس انداز و به تعویق انداختن استهلاك بدست آورند. آنها پایه یی از پرداخت را خواهند تاجبران گذشت زمان، پایه انفلاسیون پیشینی شده و عدم اطمینان برگشت وجوه را نماید. ●

داود شیر زاد

عضو آمریت عمومی خطرات مالی

څنگه کولای شو چې د هېواد په اقتصادي پرمختګ کې ونډه واخلو؟

د افغانیو د رواجولو لپاره د ولایت مقام ته د ځانګړې طرحې وړاندیزول، منظوري اخیستل او د طرحې سره سم اجراءات کول.

د راکړې ورکړې د بازارونو نه د څارنې لپاره یو ځانګړی کمیسیون چې د امنیت، امنیت او د فبانک مسؤلین پکې شامل دي، جوړول چې په تیره یوه میاشت کې یې تقریباً ګڼ شمېر متخلفین په ټولیزه توګه ۵۷۵۰۰ پنځه سوه پنځه او یا زره افغانی جریمه کړيدي.

تبلیغاتي کمپاین او د ښار په مختلفو برخو کې د افغانیو د چلند په اړه د عامه پوهاوی لپاره د لوجو نصبول.

د ولایت د مقام په مستقیمه همکارۍ د ولایت په کرزي تالار کې د یوې سترې غونډې ترتیبول چې تقریباً ۵۰۰ نفرو پکې ګډون درلوده.

په دوامداره توګه د ښار د مختلفو صنفونو د مشرانو سره غونډې کول او په لیکلې بڼه ور څخه ژمنه اخیستل چې نور به په راکړو ورکړو کې یوازې او یوازې د افغانیو څخه ګټه اخلو.

د ولایت د خپرنډویه مرکزونو، تلویزیون او جرایدو له لارې د تبلیغاتو او ګردې میزونو ترتیبول او داسې نور لازم اقدامات چې د افغانیو د دودولو لپاره اغیز لرونکي و، تر سره شويدي او دا لړۍ لا دوام لري پدې هیله چې د هېواد ټولې ادارې په ځانګړې توګه امنیتي، تعلیمي او اقتصادي ادارې د اړونده مشکلاتو د حل لپاره جدي اقدامات ترسره کړي نو لیرې نه ده چې هېواد مو د پرمختللي هېوادونو په قطار کې شامل او زوریدلی اولس مو د سکون ساه واخلي. ●

حاجي شاکرالله حیات

د افغانستان بانک د ختیځې ساحې حوزې د مالي چارو د څارنې مسئول

قیمتي کافي، د ډبرو سکاره، نفت او ګاز چې د هېواد په شمالي ولایاتو کې په زیاته اندازه موجود دي حتی چې څو کاله وړاندې د افغانستان شمال ته پرتو ګاونډي هېوادونو ته هم د نل لیکي په واسطه انتقالیده او د هېواد په ختیځ کې د کنړ سیند پریمانه اوبه چې تقریباً د پختونخوا ډیری سیمې یې روښانه کړې، ترې ګټه وانه خیسستل شي او د حکومتي ادارو مسؤلین د ملي مسؤلیت احساس ونکړی او ورته سپارل شوی دندې په ایمانداری، صداقت او ملي احساس له مخې پرمخ یو نه سي د هېواد ټول وګړی مو په یو لاس د بهرنیو مداخلو او خارجي کلتور پر وړاندې مقابله او د وطن سره د مینې او محبت له مخې د هېواد د ملي تاسیساتو ساتنه او نافذه قوانینو ته درناوی ونکړي نو روان کړکېچ ته د پای ټکی ایښودل به ډیر ستونزمن کار وي.

د دې ټولو ستونزو سره سره یو بل ناوړین چې د هېواد اقتصاد او د ملي پیسو ثبات ته یې ستره ضربه رسولی ده په هېواد کې د ملی پیسو پرځای د بهرنیو اسعارو څخه استفاده ده چې په ټول هېواد او په ځانګړې توګه سرحدی ولایاتو کې زیاته تر سترګو کیري د افغانستان بانک د ختیځې ساحوي حوزې مسؤلینو د هغه عزم له مخې چې د هېواد په ختیځو ولایتونو کې به دې پردۍ تپل شوی پدیدې ته د پای ټکی ږدي او د دې لپاره چې د هېواد د اقتصادي ودې لپاره یې خپل مسؤلیت په ښه توګه سرته رسولی وي د افغانیو د بشپړ چلند لپاره یو لړ اقدامات ترسره کړي دي چې یو څو بیلګې یې په لاندې ډول ذکر کیري.

دا چې ګران هېواد افغانستان د څلور خواوو څخه په وچه کې راګیر او تقریباً د درې لسیزو را پدېخوا بې ثباتی او ګډوډیو ځپلی او په هره برخه کې په ځانګړې توګه په اقتصادي برخه کې په وارداتو باندې متکي هېواد ګڼل کیري، دا د دې لامل شوی چې په زیاته اندازه اوسیدونکي د فقر او بې وزلۍ د کرښې لاندې ژوند تیرولو باندې مجبور اوسي سره له دې چې د ۲۰۰۱ کال را پدېخوا د طالبانو له نسکوریدو څخه وروسته یوه اندازه سست اقتصادي پرمختګ تر سترګو کیري چې یو لړ ګواښونه هم ورته متوجه دي خو بیا هم دغه پرمختګ هیڅکله هم د درې لسیزو جنګ او ګډوډیو په ترڅ کې اوښتي زیانونه نه شي جبرانولی د هغو سترو ګواښونو له جملې څخه چې اوس مهال د افغانستان د اقتصادي پرمختګ په مخ کې خنډ واقع شويدي نه یوازې دا چې د طبعي سرچینو نه ګټه نه اخستل او په وارداتو باندې تکیه شامله ده، بلکې د ګاونډیو هېوادونو کلتوري او سیاسي مداخلې هم د اساسي خنډونو له جملې څخه ګڼل کیري په هېواد کې د طالبانو د نظام له ږنګیدو څخه وروسته د بهرنیو په میلیونونو ډالرو کومکونه، نسبي امنیت، د مهاجرینو بیرته راستنیدنه، د اقتصادي فعالیتونو پیاوړي کیدل او د ملي پیسو په نړیوال ستندرد او نوی بڼه اوښتلو په بناء د هېواد د پراخه اقتصادي پرمختیا طمع پیدا کړیده او په اقتصادي وضعیت باندې مثبت اغیزه لرلې خو دا ټول اقدامات په هېڅ وجه د هېواد د اقتصادي ثبات لپاره مؤثر نشي تمامیدای ترڅو چې د هېواد د طبعي زیرمو نه چې سره زر، مس، سپین زر، قیمتي او نیمه

آشنایی با شورای اقتصادی و اجتماعی

سازمان ملل متحد

(انگلستان) دایر شد.

کمیسیون توسعه علم و تکنالوژی CSTD
این کمیسیون یکی از نهاد های وابسته به
ECOSOC می باشد که در سال ۱۹۹۲
بنا بر احیای مجدد و توسعه سازمان ملل
متحد بوجود آمد. این بازسازی کمیسیون
های احیای مجدد، مجمع عمومی، کمیته
بین الدولتی توسعه علم و تکنالوژی
(IGCST) را منحل و با کمیسیون توسعه
علم و تکنالوژی CSTD یکجا فعالیت می
کند. اولین جلسه کمیسیون متذکره در سال
۱۹۹۳ در شهر نیویارک کشور ایالات
متحده امریکا تشکیل شد.

دلیل ایجاد کمیسیون، رایحه مشوره های
تحلیلی در رابطه به سیاست گذاری مناسب
پیرامون توسعه علم و تکنالوژی در
خصوص مسائل مرتبط برای مجمع عمومی
و شورای اکوسوک میباشد، تا این ارگان
ها بتواند سازمان ملل متحد را برای انجام
فعالیت های آینده، توسعه سیاست های
عمومی و توافق در باره اقدامات مناسب

طبق منشور سازمان ملل متحد، شورای
اقتصادی و اجتماعی، ارگان مهم برای
کمک به امور اقتصادی اجتماعی در پنج
کمیسیون منطقوی فعالیت مینماید.
شورای اقتصادی، اجتماعی سازمان ملل
متحد دارای کمیته یی برای هماهنگ
سازی و ایجاد ارتباطات بین نهاد های
وابسته به این شورا و سایر نهاد های بین
المللی میباشد.

کمیسیون های اجرایی شورای اقتصادی
و اجتماعی ملل متحد دارای تشکیلات
منظم بوده که برخی از آنها بر می شماریم:
کمیسیون توسعه اجتماعی، کمیسیون
حمایت از حقوق بشر، کمیسیون مبارزه با
مواد مخدر، کمیسیون جلوگیری از جرائم
جنایی، کمیسیون بررسی و بهبود علم و
تکنالوژی، کمیسیون وضعیت زنان،
کمیسیون توسعه جمعیت و کمیسیون
احصائیه
اولین جلسه شورای اقتصادی و اجتماعی
ملل متحد در سال ۱۹۴۶ در لندن

شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل
متحد (Economic and Social
Council) یا شورای اکوسوک
(ECOSOC) بر اساس تصمیم منشور
سازمان ملل متحد تأسیس شده است.
این شورا با مجمع عمومی ملل متحد در
پیشبرد توسعه و همکاری های اقتصادی و
اجتماعی کمک همه جانبه می نماید.
اکوسوک ۵۴ عضو دارد. بخش های
کاری این شورا بر بنیاد تقسیم بندی
جغرافیایی به مناطق آتی اختصاص داده
شده است:

- کشورهای افریقایی ۱۴ پست
- کشورهای آسیایی ۱۱ پست
- کشورهای اروپای شرقی ۶ پست
- کشورهای امریکای لاتین ۱۰ پست
- کشورهای اروپای غربی و دیگر کشور
ها ۱۳ پست
- اعضای شورای متذکره برای یک دوره سه
ساله توسط مجمع عمومی ملل متحد
انتخاب میشوند.

راهنمایی مؤثر نمایند.

این اقدامات مسایل آتی را دربر میگیرد:

• رسیدگی به مسائل مربوط به توسعه علم و تکنالوژی و عملکرد آن ها

• بهبود سیاست های مربوط به علم و تکنالوژی به خصوص برای کشور های در حال توسعه و انکشاف

• پلانیزه نمودن مشوره ها و خطوط اصلی مربوط به موضوعات علم و تکنالوژی در سیستم سازمان ملل متحد.

کمیسیون علم و تکنالوژی در اکوسوک مطابق تعهدات قبلی از جمله تقویه کننده های کمیسیون شورای اقتصادی و اجتماعی بوده و با استفاده از نظرات مؤثر آن در تصمیم گیری ها قاطع عمل میکند. همچنان برای کمیسیون اطلاعاتی وظیفه سپرده شد تا از اجرای تعهداتی که در جلسات سطوح منطقوی و بین المللی به تصویب رسیده است، نظارت و کنترل شود.

استفاده از تکنالوژی، اطلاعات و ارتباطات مدرن به منظور دستیابی به توسعه و اهداف آن که مورد موافقت جامعه جهانی میباشد با همکاری دولت ها، بخش های خصوصی، جامعه مدنی، سازمان ملل متحد و سایر سازمان های بین المللی طبق مسئولیت های شان در قبال شورا عمل نمایند.

علاوه بر این صندوق سازمان ملل متحد نیز به شورای اکوسوک گزارش دهنده

میباشد. این شورا به عنوان مرکز مفاهمه و گردهمایی برای بحث و تبادل نظر در باره موضوعات اقتصادی و اجتماعی جهان است.

شورای اقتصادی و اجتماعی ملل متحد یا اکوسوک در زمینه های زیر مسئولیت دارد:

- پیشبرد سیستم استاندارد های حفظ الصحه و استخدام متخصصین در پیشرفت های اقتصادی و اجتماعی.

- دریافت راه های حل برای مشکلات اقتصادی و اجتماعی در سطح سازمان ملل متحد.

- ایجاد سهولت و زمینه همکاری های بین المللی در بخش های اقتصاد، تعلیم و تربیه و مسایل اجتماعی.

- تشویق و ترویج جنبه های جهانی حقوق بشر.

همچنان شورای اقتصادی و اجتماعی ملل متحد این مسوولیت را دارد که به سازمان ها و تنظیم کنندگان کنفرانس های مهم بین المللی در زمینه های اقتصادی و اجتماعی کمک و همکاری نماید.

در سال ۱۹۴۶ در اولین نشست شورا ایجاد سازمان ها و نهاد های جداگانه در سازمان ملل متحد رسمیت یافت.

در حال حاضر سازمان های زیادی در شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد، مسوولیت مشورتی دارند.

شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد یکی از پنج ارگان اصلی سازمان ملل متحد است که مسوولیت توجه و رسیدگی به امور اقتصادی و اجتماعی و امور مربوط به ۱۴ آژانس تخصصی سازمان ملل متحد را بر عهده دارد. همچنین نشست سال ۱۹۹۸ با حضور وزرای اقتصاد کشور های عضو بانک جهانی و صندوق بین المللی پول بر گزار گردید که تعداد اعضای شورا (۵۴ تن) از مجموع پنج منطقه جغرافیایی سازمان ملل متحد برای یک دوره سه ساله توسط مجمع عمومی انتخاب شد. شورای اقتصادی و اجتماعی به عنوان ارگان حل مشکلات مسائل اقتصادی و اجتماعی در سطح بین المللی پیشنهاد هایی به اعضا و مجمع عمومی سازمان ملل متحد ارائه نمود. وظایف اصلی این شورا شامل توسعه سطح استاندارد های حفظ الصحه، اشتغال و کارایی برای همه، پیشرفت اقتصادی، صحت و امور اجتماعی، ارائه راه های حل برای مسائل اقتصاد بین المللی و ایجاد سهولت به همکاری های فرهنگی، تعلیم و تربیه، رعایت حقوق بشر و آزادی های اساسی می باشد.

رئیس شورای اقتصادی و اجتماعی ملل متحد برای دوره یکساله از بین اعضا انتخاب میشود.

کمیسیونهای منطقوی

کمیسیون اقتصادی ملل متحد برای اروپا

(ECE)

کمیسیون اقتصادی ملل متحد برای آفریقا
(ECA)

کمیسیون اقتصادی ملل متحد برای
امریکای لاتین (ECLAC)

کمیسیون اقتصادی ملل متحد برای آسیا
(ESCAP)

کمیسیون اقتصادی و اجتماعی ملل متحد
برای آسیای غربی (ESCWA)

نهادهایی که در شورای اقتصادی و
اجتماعی شامل اند:

* برنامه عمران ملل متحد (UNDP)

* سازمان جهانی کار (ILO)

* سازمان خوراک و زراعت ملل متحد
(FAO)

* سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی
سازمان ملل متحد (UNESCO)

* سازمان صحتی جهان (WHO)

* بانک جهانی (WB)

* بانک جهانی برای توسعه و بازسازی
(IBDR)

* انجمن بین المللی توسعه (IDA)

* موسسه بین المللی اقتصاد (IFC)

* آژانس تضمین سرمایه گذاری های
چندجانبه (MIGA)

* مرکز بین المللی حل و فصل مناقشات
سرمایه گذاری (ICSID)

* صندوق بین المللی پول (IMF)

* اتحادیه جهانی ارتباطات (ITU)

* اتحادیه جهانی پست (UPU)

* سازمان هواشناسی بین المللی
(WMO)

* سازمان بین المللی مالکیت معنوی
(WIPO)

* صندوق جهانی توسعه زراعت
(IFAD)

* صندوق حمایت از کودکان ملل متحد
(UNICEF)

* سازمان توسعه صنعتی ملل متحد
(UNIDO)

* دفتر مشاورین سازمان ملل متحد
(UNOPS)

* هیئت بین المللی کنترل مواد مخدر
همچنان سازمان های آتی نیز همکاری
مستقیم در شورای اقتصادی و اجتماعی
دارند.

* انجمن دائمی ملل متحد برای مسائل
بومیان (UNPFII)

* کمیته های ویژه فصلی و گروه های
ویژه موقت

* صندوق اضطراری بین المللی برای
کودکان در ملل متحد (UNICEF)

کمیسیون اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل
متحد در منطقه غرب آسیا، در سال ۱۹۷۳

به عنوان اولین کمیسیون اقتصادی غرب
آسیا (ECWA) پایه گذاری شد، در

همین سال به عوض دفتر شورای اقتصادی
و اجتماعی ملل متحد در بیروت

(UNESOB) پذیرفته شد.

در سال ۱۹۸۵ با اضافه شدن ساختار
اجتماعی به وظایف این کمیسیون، با
طراحی جدید ایجاد و در حال حاضر دفتر
اصلی آن در بیروت قرار دارد.

کمیسیون اقتصادی غرب آسیا شامل ۱۳
کشور عربی در منطقه غرب آسیا شامل
بحرین، مصر، عراق، اردن، کویت، لبنان،
عمان، فلسطین، قطر، عربستان سعودی،
امارت متحده عربی، سوریه و یمن می
باشد.

این کمیسیون نیز مانند پنج کمیسیون منطقه
ای دیگر، بخشی از سازمان ملل متحد بوده
و تحت سرپرستی شورای اقتصادی و
اجتماعی ایفای وظیفه میدارد.

اهداف اقتصادی غرب آسیا عبارتند از:

- پشتیبانی از توسعه اقتصادی و اجتماعی
در کشورهای تحت پوشش

- توسعه همکاری ها میان کشورهای منطقه

- تشویق روابط متقابل میان کشورهای

عضو و ارتقاء تبادل تجارب و دست آورد ها

- دستیابی به تکنالوژی معاصر کشورهای
عضو

- روابط تجاری و فرهنگی کشورهای

غرب آسیا و سایر کشورهای جهان. ●

عبداللطیف بایانی

تنظیم اقتصاد خانواده، رفاه خانواده را در بر دارد

محدودی از نیازهایش را می تواند مرفوع سازد. روی همین منظور است که سؤالاتی در مبحث اقتصاد خانواده در ذهن ما خطور میکند که چگونه این درآمد را با مصرف انواع کالاها و خدمات و عاید را با مصرف مطابقت داد؟ علم اقتصاد، هم چگونگی از تخصیص منابع محدود در دسترس، جهت تأمین نیازهای محدود انسان ها است. منابع مالی خانواده از مهم ترین وظایفی است که اغلب برعهده زنان با تدبیر خانواده میباشد. ما در طول زمان، اجناس بسیاری را مصرف می کنیم. برخی از این اجناس، مثل خوراک و

میآورد که این عواید محدود است، آن مقدار یکه می خواهد، در اختیارش قرار نمی گیرد و در مقابل مصارفی دارد که برای انجام آن از عواید خویش استفاده می کند. افراد جامعه برای ادامه زندگی به کالاهای زیادی نیاز دارند و باید در آمدش را به مصرف انواع کالاهای مورد ضرورتش مثل غذا، لباس، مسکن، تعلیم و تربیه، تفریح و... اختصاص دهد. درست است که ضرورت های افراد بی نهایت است، اما همان طور که شما هم به مراتب در زندگی با آن برخوردیده اید، عواید خانواده محدود میباشد و همیشه مقدار

خانواده اولین پایگاه فرد برای زندگی و مهم ترین مبنای تشکیل دهنده جامعه است. خانواده از لحاظ اجتماعی اساسی ترین عامل تولید، مصرف کالاها و خدمات در جامعه است و مسئولیت عمده اش بقاء نسل می باشد بر همین اساس فعالیت های اقتصادی در اجتماع نیز یکی از مسئولیت های مهم خانواده است طوریکه اقتصاد دانان خانواده را بنیان زندگی اقتصادی جوامع می دانند، از جمله ارسطو، اقتصاد را علم مدیریت خانوادگی می دانست. هر خانواده ای از منابع متعددی عاید بدست

لباس، برای زندگی افراد لازم و ضروری هستند و برخی دیگر جزء اجناس لوکس به شمار می روند.

پس کدام جنس را انتخاب و مصرف کنیم؟ در مصرف یک جنس به ویژگی ها و مطلوبیت آن می اندیشیم و رفع شدن کدام نیازمندی ها را از مصرف یک کالا انتظار داریم؟ جواب هرکسی به این سوالات متفاوت خواهد بود و این امری طبیعی است چرا که نیازهای افراد بر اساس عادات، محل زندگی، سطح درآمد و... با یکدیگر فرق می کند. نیازمندی های انسان را می توان به نیازهای زیستی، اجتماعی، روانی و اخلاقی طبقه بندی کرد. بیشتر دانشمندان معتقدند که تا نیازهای مادی انسان برآورده نشود، قادر به تأمین نیازهای معنوی . انسان تا زمانی که نیازهای مادی دارد به دنبال نیازهای معنوی نمی رود.

بنابراین اگر می خواهید رفاه بیشتری داشته باشید و از نا برابری عواید با مصارف پریشان نباشید، باید مقدماتی از علم اقتصاد خانواده را بدانید که در این امر نهایت مفید است. بشر در طول تاریخ مواجه با مشکلات، مصائب و کمبودی ها گردیده است که در مقابل آن متفکرانه عمل نموده و راه بیرون رفت را دریافت نموده است ضرب المثلی است که: کیفیت زندگی امروز ما پاسخی به مشکلات دیروزماست. لذا مطمئن باشید دروازه های ابتکار به روی هیچ کس بسته نیست و هر کس به اندازه کافی هوش و استعداد دارد که بتواند از میان هزاران راه موجود برای زندگی بهتر یکی را برگزیند. بطور مثال: با پرسش های زیادی مواجه میشویم.

چرا به اندازه کافی عاید نداریم؟

چرا عاید ما کفاف مصارف های ما را نمی کند؟

از چه راه هائی می توانیم اقتصاد زندگی خود را به حد تعادل برسانیم؟

چرا در برابر کاری که انجام می دهیم پول کافی برای تداوم زندگی دریافت نمی کنیم؟ چرا عاید ماهانه ما از سطح مشخصی بالاتر نمی رود؟

چرا کارفرما حاضر نمی شود که مزد بیشتری به کارکنان بپردازد؟

درین عرصه لازم است تا اقتصاد خانواده را بدانیم تا پاسخ به سوالات بالا دریابیم.

اقتصاد خانواده علمی است که بخشی از آن در پوهنتونها تدریس میشود و بخشی دیگری را در تعامل مادی با جامعه کسب می کنیم . اگرچه نحوه زندگی مردم، بیانگر وضعیت مدیریت اقتصاد خانواده است. که میتواند گفت:

اقتصاد خانواده به روشهایی اطلاق می شود که هرکس در زندگی مادی خویش، آنرا تجربه میکند و همه خصوصیات شخصی و محیطی بالای آن تاثیر مستقیم دارد.

اقتصاد خانواده، اقتصاد زندگی است. در همه سال ها و دوره های زندگی صدق میکند، برخلاف تصور عمومی اقتصاد خانواده، صرفاً در مصرف کردن و عواید خانواده (ماهانه و یا سالانه) خلاصه نمی شود، بلکه بر همه عرصه های زندگی خانواده ها، اطفال آن ها و نسل آینده تاثیر می گذارد.

از یاد نبریم که اقتصاد خانواده متعلق به خانواده های ثروتمند نیست، مهم ترین نقش آن اتفاقاً در خانواده های ظاهر می شود که دخل شان با خرج شان متناسب نیست. بنابراین همه اعضاء خانواده در مدیریت آن سهیم اند. و می توانند نقشی بر عهده داشته

باشند.

توجه داشته باشیم که در اکثر خانواده ها هنوز کسب عاید به دوش رئیس خانواده است. یعنی یک نفر کسب عاید می کند تا چرخ اقتصاد خانواده را به حرکت آورد. اگر چه در تعدادی از خانواده های جدید، این الگو تغییر نموده زن و شوهر هر دو به تأمین عاید می پردازند ولی در اصل قضیه اتفاقی نمی افتد چرا که در هر حالت مرد خانواده مسئول دخل و خرج خانواده است و همسرش اگر درآمدی داشته باشد نقطه اتکائی به حساب می آید.

درآمد خانواده ها هیچ وقت با هم برابر نیست. حتی برای کارهای مشابه و یکنواخت در جاهای مختلف ممکن است دستمزد متفاوتی را کمایی کنیم.

در این میان، چیزی که مهم است هر خانواده ای باید با درآمدی که هر ماه کسب می کند سازش نماید. و مصارف روزمره خود را مطابق آن عیار سازد. اگر خانواده ها محل دیگری برای کسب عواید نداشته باشد. که مانند دولت یک متمم بودجه بوجود بیاورند، پس هر خانواده باید برنامه های خود را در چارچوب تنظیم کند که عاید خوبی بدست بیاورند.

بطور خلاصه گفته میتوانیم که خانواده عبارت از واحد اقتصاد است که هدف آن استعمال و مصرف امتعه اقتصادی، به منظور مرفوع ساختن احتیاجات و نیاز مندی های شان می باشد و این احتیاجات توسط مصرف امتعه رفع شده میتواند.

مصرف به مفهوم عادی آن عبارت از استهلاک امتعه می باشد بدین معنی که امتعه یا به کلی در اثر استهلاک محو و از بین میرود و یا توسط استهلاک ارزش آن تقلیل می یابد. این مفهوم مصرف توسط آدم

سميت A. Smith اقتصاد دان کلاسيک ارايه شده است. تيوري اقتصادي امروز مصرف را به مفهوم وسيع آن استعمال نموده به اين معنی که نه تنها استهلاك اموال بلکه علاوهً استهلاك خدمات نیز شامل مصرف بوده و در جريان اقتصادي در ساحه خانواده داخل ميشود. اگر چه بعضی ها بدین باور اند که در تعامل مادی با جامعه، اقتصاد خانواده بمیان می آید. هر جنسی را که خانواده ها خریداری مینمایند بدون در نظر داشت اینکه جنس مذکور در اثر استعمال یکبارگی و یا متداوم محو و از بین میرود بحيث مصرف خانواده محسوب میگردد. مثلاً زمانیکه خانواده جهت خریداری اموال و خدمات، پولی تادیه میکند در حالیکه از اموال خریداری شده تا حال هیچ استفاده نموده اند باز هم این پرداخت پول منحیث مصرف خانواده بشمار میرود به این ترتیب بر اساس نظریه کینز Keynez تمام مصارف خانواده ها جهت خریداری اموال به نام مصرف خانواده یاد میشود که، این مفهوم تا امروز مورد استعمال دارد.

هر خانواده تحت یک پلان اقتصادي معين و مشخص، تصميم اتخاذ می نماید که در آینده کدام اشیا و خدمات را به چه مقدار خریداری و چه مبلغ را غرض مصرف آن اختصاص دهد. سنجش خانواده ها که منجر به اتخاذ چنین تصميم میگردد به نام پلان اقتصادي خانواده یاد میگردد، پلان اقتصادي خانواده شامل دو نکته عمده میباشد:

- پلان تهیه عاید پلان مصرف عاید

پلان تهیه عاید عبارت از پلانی است که ذریعه آن خانواده ها غرض بدست آوردن عاید در نظر می گیرند. طوریکه قبلاً متذکر

شدیم به منظور تهیه عاید مجبور اند که نیروی کار یا خدمت خویش را به بازار و یا تصدی ها عرضه و در مقابل عاید بدست آورند و یا از ثروت دست داشته خود مثل زمین و سرمایه عواید بدست آورند.

پلان استعمال عاید: از طرف خانواده ها ترتیب گردیده و در مورد اینکه چه مبلغ از عواید حاصله خویش را به منظور تشکیل وسایل زندگی به مصرف رسانند و چه مبلغ را به منظور تشکیل سرمایه جمع آوری ثروت پس انداز نماید، تصميم اتخاذ می کنند.

هدف از پلان خانواده ها بدست آوردن حد اکثر مطلوبیت و یا جستجوی بهترین طرق رفع احتیاجات می باشد. به عباره دیگر هدف اقتصادي پلان خانواده عبارت از به کار بردن وسایل دست داشته متضمن بهترین نتیجه مجموعی برای بدست آوردن عواید و نایل شدن به اهداف خانواده میباشد، بر آورده شدن اهداف خانواده ها به سه شکل ظاهر می شود:

- احتیاجات خانواده ها، سعی میشود تا با استفاده از وسایل حد اقل این احتیاجات بر آورده شود.
- با وسایل دست داشته خانواده ها که معین و مشخص است، سعی می گردد نیازمندی ها و احتیاجات شانرا حتی حداقل مرفوع سازند.
- سعی به عمل میآید تا با وسایل حتی المقدور کم، زیاد ترین احتیاجات برآورده شود.
- به طور خلاصه گفته میتوانیم که اقتصاد عبارت از یک سلسله فعالیت های بشری به منظور رفع احتیاجات توسط وسایل محدود با رعایت پرنسب های اقتصادي است.
- عواید، نرخ ها، قیمت ها و احتیاجات اجزای عمده پلان اقتصادي میباشد. قیم و یا نرخ ها

یک عامل خارجی بوده که از قدرت خانواده ها خارج میباشد، زیرا خانواده ها بالای تعیین آن تاثیر نداشته اما در پلان اقتصادي خانواده رول مهمی را ایفا میکند.

باید گفت که عواید و نرخ ها به ارقام افاده شده اما احتیاجات را به ارقام و اعداد نشان داده نمیتوانیم. عواید خانواده که در یک دوره اقتصادي مثلاً یک سال برای مرفوع ساختن احتیاجات به کار میرود مشکل از اجزای ذیل میباشد:

- مجموع پول نقد که نزد خانواده ها موجود است
- عوایدی که خانواده انتظار بدست آوردن آنرا دارد

مبالغی که خانواده از منابع کريدتي اخذ می نماید (استقراض)

این سه جز بیانگر عواید خانواده است.

باید گفت که واقعیت در این است که افغانستان و مردمش را جنگ های متعددی تحت فشار خویش قرار داده بسوی بحران و فجایع انسانی، محیطی، اجتماعی، اقتصادي، علمی، فرهنگی، مذهبی، عقیدتی، سیاسی و نظامی کشانیده است که تمامی شالوده اساسات زندگی انسانی را جنگ از مردم ما گرفت. در صورت موجودیت شرایط نورمال زندگی، امنیت سراسری و نظم اجتماعی، خانواده ها میتوانند به بهترین شکل پلان اقتصادي زندگی خویش را تطبیق نمایند. ●

پیامد مثبت رشد محصولات داخلی

تجارت و صنایع که صادرات کشور در جریان امسال رشد ۶۰ درصدی داشته است در حقیقت به نوبه خود نشاندهنده بالندگی سکتور های اقتصادی کشور است که در آن از نقش تمام اقشار جامعه اعم از مردان و زنان در بخش های صنایع دستی، قالین بافی، سنگ های قیمتی، میوه خشک، زراعت، مالداری، زحمت کشیده اند نامبرد. اگر در کشور جنگ و مشکلات ناشی از آن بوقوع نمی پیوست امروز ما در وضعیت بهتر از حالت فعلی قرار داشتیم و مانند امروز از نگاه صنعت در حالت اسفبار کنونی قرار نمی داشتیم، زیرا در گذشته بعضی از اقلام تولیدی افغانستان مانند منسوجات که ما امروز محتاج آن بوده و انرا وارد میکنیم به خارج صادر می نمودیم.

بخاطر اینکه صادرات افغانستان شکل مقطعی نداشته، باید بصورت دوامدار در مورد بازاریابی اقلام صادراتی افغانستان توجه جدی بعمل آید. زراعت کشور به مدرنیزه شدن ضرورت داشته و ایجاد سرد خانه ها در نقاط مختلف کشور بخاطر نگهداری برای نگهداری محصولات زراعتی ضروری می باشد، روی همین علت است که سالانه مقادیر زیادی از میوه جات افغانستان از قبیل زرد آلو، انگور، سیب و انار بخاطر نبود بازار و سرد خانه تلف می گردد که در حقیقت ضربه بزرگ اقتصادی را به باغداران و دهاقین وارد می نماید توجه مقامات ذیربط درین مورد ضروری است تا محصولات داخلی ما رشد نموده و به خود کفایی برسد. ●

عبدالحفیظ شاهین

جات، حبوبات و انواع میوه ها و همچنین استفاده از سایر منابع طبیعی مثل آب، خاک، سنگ و... با در نظر داشت نکات فوق در طی سال های اخیر تولیدات داخلی کشور رشد نکرده، بیلانس تجارت کشور ما به کسر شدید مواجه بوده و همچنین کشور ما توانایی تبدیل نمودن مواد غذایی را به محصولات مختلف غذایی که نیاز مندی های مردم را رفع نماید به شکل استندرد وجود ندارد. از طرف دیگر نبود میکانیزم مناسب و بازار یابی برای فروش محصولات زراعتی به موقع و به قیمت مناسب از طریق خطوط مواصلاتی (اتصال مراکز تولیدی تا مراکز مصرفی) وجود ندارد

همچنان طی سی سال جنگ، زراعت افغانستان مانند سایر عرصه های اقتصادی بنا بر عدم موجودیت شرایط بهتر کار برای دهاقین، مهاجرت های داخلی و خارجی آنها خسارات جبران نا پذیری را متحمل گردیده، بی بارانی و خشکی کشتزار های نا سر کشیده را خشکانیده و مردم چاره دیگر ندارند جز اینکه در مزارع للمی شان، مواشی شان را بچرانند و نهاد های کمک کننده اگر معادل تخمی را که دهقانان در زمین های للمی کاشته اند برای شان بدهد آنها میتوانند در سال آینده کشت و کارشان را دوباره آغاز نمایند در غیر آن جزء خساره و مهاجرت، کاری دیگری ندارند. زیرا زمین های للمی سال یکبار کشت می گردد آنهم گاهی در اثر خشکسالی و بعضی آفات دیگر به جای نفع برای دهاقین زیان به بار می آورد. اگر به زراعت توجه شود اهمیت تعیین کننده یی را در انکشاف آینده اقتصادی کشور خواهد داشت. پیامد رشد محصولات داخلی بر اساس گزارش های منتشر شده در ین اواخر از طرف اتاق های

یکی از ضرورت های شیوه پیشرفت و ترقی محصولات داخلی کشور، تغییرات اساسی در اذهان جامعه نسبت به آن میباشد، باید سرمایه گذاران داخلی دید خویش را درقبال محصولات داخلی تغییر داده و با سرمایه گذاری درین عرصه، محصولات داخلی را رشد دهند، تا مردم بیشتر به تولیدات داخلی روی آورند، زیرا اکثر محصولات داخلی از لحاظ کیفی نسبت به اجناس وارداتی خارجی بالا تر است و سرمایه گذاران داخلی و خارجی باید مشکلات موجود در تولید محصولات داخلی را که پایگاه اصلی خود را در بین مردم از دست داده است از میان بردارند. اگر سرمایه گذاری ها درین عرصه صورت نگیرد محصولات کشور ما که عمده تاً محصولات زراعتی بخش عمده آنرا تشکیل می دهد در بازار های پر رقابت امروز جهانی توانایی رقابت را نخواهد داشت، زیرا بازار های اقتصادی مانند سایر بخشهای زندگی همیشه در تغییر بوده و محصولات کشور ما اعتماد مشتری را بخود جلب کرده نمی تواند.

انسانها همیشه بخاطر رفع نیاز مندی های خود از منابع موجود در طبیعت استفاده می نمایند اما تمامی منابعی که در طبیعت وجود دارد به شکل طبیعی آن قابل استفاده نبوده ضرورت به تغییر شکل ظاهری دارد مانند: گاز، پشم و پنبه که بعد از یک سلسله کار کرد های تکنیکی به تکه تبدیل میگردد بنا تغییر شکل در مواد طبیعی و زراعتی بخاطر پیشرفت تولیدات یک امر ضروری است تا بر اساس آن بتوان نیاز مندی های خود را رفع نمود. اما یک مقدار دیگری از محصولات زراعتی تنها با انتقال و تغییر مکان از یکجا بجای دیگر، بدون تغییر شکل، مورد استفاده انسانها قرار میگیرد مانند: سبزی

پول چگونه مورد استفاده و داد و ستد قرار می گیرد؟

از آنجاییکه کلمه پول در محاوره روزمره استعمال زیاد دارد، معنی بسیار چیزها را میتواند داشته باشد ولی برای اقتصاد دانان، پول یک معنی بخصوص دارد.

برای پرهیز از ابهام، باید توضیح بدهیم که چگونه برداشت اقتصاد دانان از معنی کلمه پول با برداشت عامه از آن تفاوت دارد.

اقتصاد دانان پول و (معادل آن عرضه پول) را چنین تعریف میکنند: هرچیزی که در برابر اشیا و خدمات و باز پرداخت دیون به صورت عمومی مورد قبول واقع شود، پول شمرده میشود.

پول رایج یک کشور، مرکب از سکه و بانکنوت، با این تعریف مطابقت داشته و نوعی از پول به شمار میرود. وقتی اکثر مردم از پول صحبت میکنند، آنها از پول رایج کشور صحبت میکنند. مثلاً اگر شخصی به شما اخطار میدهد پول هایت را ...، فوراً پول های رایج کشور خود را که با خود دارید به او میدهند بدون اینکه از او پرسید که دقیقاً هدفش از پول چیست؟

اگر پول تنها منحصی بانکنوت و سکه تعریف گردد این تعریف نزد اقتصاد دانان بسیار محدود است. بخاطر اینکه چک ها نیز در برابر کالا منحصی وسایل پرداخت قابل قبول هستند. بنا بر آن امانات رویتی حسابات جاری نیز پول محسوب میگردند و اگر

حسابات پس انداز به آسانی به سکه ها، بانکنوت ها و حسابات جاری قابل تبدیل باشند، آنها نیز پول شناخته شده میتوانند.

طوری که دیده میشود تعریفی دقیق و واحدی از پول، حتی نزد اقتصاد دانان موجود نیست. بعضاً پول را با ثروت مترادف میدانند که به این ترتیب پیچیدگی تعریف موضوع بیشتر میگردد. وقتی مردم میگویند، "احمد ثروتمند است، او پول فراوان دارد." احتمالاً هدف آنها اینست که احمد نه تنها مقداری زیاد بانکنوت، سکه و حسابات جاری دارد بلکه او صاحب مقداری زیاد اسهم، اوراق قرضه، موتر، خانه و سایر جایداد ها میباشد.

بناً تعریف پول منحصی بانکنوت یا سکه بسیار محدود بوده و همچنان مترادف ساختن آن با ثروت نیز تعریف بسیار گسترده می یابد. اقتصاددانان میان پول به شکل پول رایج کشور (بانکنوت و سکه)، حساب جاری و سایر اقلامی که هنگام خرید تادیه میگردند، از یک سو ثروت منحصی مجموع دارائیهای شخص به منظور حفظ ارزش از سوی دیگر فرق میگذارند. ثروت نه تنها شامل پول بوده بلکه مشتمل است بر سایر دارائیه از قبیل اوراق بهادار، سهام عادی، مسایل هنری، زمین، فرنیچر، موتر و خانه. علاوهً مردم پول را بعضاً مترادف با کلمه درآمد نیز استعمال میکنند. مثلاً میگویند: "مریم وظیفه خوبی

دارد و پول زیاد بدست میآورد. عاید در واقع جریان منفعت در فی واحد زمان می باشد، در مقایسه پول در حقیقت یک مبلغ موجود است یعنی یک مبلغ معین در یک زمان معین داده شده است.

اگر کسی به شما بگوید که احمد درآمدی بالغ بر ۱۰۰۰ دالر دارد. شما نمیتوانید درین مورد که احمد درآمد بلند یا پایین دارد، قضاوتی بکنید بدون فهمیدن اینکه این درآمد از یک سال یا یک ماه یا حتی یک روز اوست. اگر به شما بگویند که مریم ۱۰۰۰ دالر در بانک دارد. شما دقیقاً نمیتوانید بدانید که چقدر پول است.

به یاد داشته باشید که در اینجا هدف از پول هر چیزی که بصورت عمومی در برابر اجناس و خدمات قابل تادیه بوده و هم برای بازپرداخت قروض مورد استفاده قرار میگیرد و با عاید و ثروت کاملاً متفاوت میباشد.

وظایف پول:

خواه پول یک صدف، یک توتنه سنگ، کاغذ یا طلا باشد، سه وظیفه عمده را در اقتصاد ایفا میکند: وسیله تبادل، واحد محاسبه، ذخیره ارزش ازین سه وظیفه، وظیفه پول بحیث وسیله تبادل سبب میگردد که پول را از سایر دارائیه از جمله سهام، اوراق قرضه و خانه فرق نمائیم.

وسيله تبادلې:

تقریباً در تمام معاملات مارکیت در اقتصاد، پول به شکل بانکوت، سکه یا چک منحيث وسيله تبادلې مورد استفاده قرار ميگيرد، يعني وسيله پرداخت در برابر اجناس و خدمات خريداري شده محسوب ميشود، استفاده از پول منحيث وسيله تبادلې باعث افزايش کارآيي اقتصاد گرديده، مانع ضياع وقت در تبادلې اجناس و خدمات ميگردد. براي درک بهتر بيايد به يک اقتصاد بارتری نظر بيندازيم که بدون موجوديت پول، اجناس و خدمات به صورت مستقيم در برابر يکديگر تبادلې ميگردند.

فرض کنيد که احمد استاد علم اقتصاد است و او جزء تدريس علم اقتصاد در کار ديگری بلد نيست. در يک اقتصاد بارتری، اگر احمد چیزی را برای خوردن بخواد او بايد دهقانی را جستجو کند که غذای مورد نظر احمد را تهيه کرده و علاوهً اين دهقان خواهان فرا گرفتن علم اقتصاد باشد.

طوری که ملاحظه ميکنيد اين کاری پر مشقت و وقت گیر است و احمد زمان زیادی را نیاز دارد تا دهقان علاقمنده به آموختن علم اقتصاد را بيايد. در چنین حالتی حتی بهتر است تدريس را ترک گفته به کشاورزی پردازد اگرچنين کاری را هم انجام نه دهد بعد از گذشت مدتی بايد از گرسنگی بميرد.

مدت زمان مورد نیاز به منظور تبادلې اجناس و خدمات بنام مصارف تبادلې (مصارف داد و ستد) ياد ميگردد. در يک اقتصاد بارتری

(اقتصاد مبتنی بر تبادلې مستقيم) مخارج داد و ستد فوق العاده بلند بوده زیرا افراد بايد دو خواسته تصادفی را برآورده سازند. آنها بايد کسی را پيدا کنند که از يک طرف اجناس و خدمات مورد ضرورت شانرا داشته باشد و از طرف ديگر نیازی به اجناس و خدمات عرضه شده از طرف آنها را با خود داشته باشد.

بيايد بينيم که اگر پول به سيستم اقتصادی معرفی گردد چه خواهد شد، احمد ميتواند هر کسی را که متمایل به شنیدن تدريس او باشد در برابر پول درس بدهد. او بعداً ميتواند به دهقان (نماینده او در مارکیت) مراجعه نموده و ضروریات خود را به وسيله پول تاديه شده به او رفع نمايد. مشکل دو خواسته بشکل تصادفی حل گرديده و او ميتواند فرصت بیشتری جهت پرداختن به مسایلی که در آن دسترسی درست دارد، داشته باشد.

ضرورت به پول چنان شديد است که تقريباً تمامی جوامع، به استثنای جوامع اوليه، شديداً به آن نیاز دارند. يک کالایی که ميخواهد به حيث پول مورد استفاده قرار گيرد، بايد چند مشخصه ذيل را دارا باشد:

- بايد به آسانی بر اساس يک معيار دقيق ارزش آن را تعيين کند.
- بايد به صورت گسترده قابل قبول باشد.
- بايد به آسانی قابل حمل باشد.
- بايد به بخش های کوچکتر قابل تقسيم باشد تا بتوان آنرا به پول خورد تبديل نمود.
- بالاخره به سرعت از بين نرود.

در تاريخ بشر انواع گوناگون پول مورد استفاده قرار گرفته که مشخصات بالا را دارا بوده اند. بوميان امريکا دانه های تسبيح را منحيث پول مورد استفاده قرار ميدادند و بالاخره زندانيان در جريان جنگ دوم جهانی سگرت را به حيث پول مورد استفاده قرار داده اند، که قدامت تاريخی دارد.

با شرايط زمان بشر به اينجا رسيد که پول الکترونيکی يک پديده جديد در جهان مورد استفاده قرار دارد.

کارت های بدهی:

کارت های بدهی مانند کارت های اعتباری است که مشتری را قادر به خريداري اجناس از طريق انتقال وجوه الکترونيکی مستقيماً از حساب بانکی شان به حساب تاجر ميسازد. کارت های بدهی در بسياری از جاهایی که کريدت کارت ها را ميپذيرند استفاده ميگردد و حالا بيشتر از پول نقد مورد استفاده قرار ميگيرد مثلاً زمانیکه شما از فروشگاه های بزرگ خريداري ميکنيد، ميتوانيد کارت بدهی خود را از طريق ماشين خواننده کارت Card reader در مرکز حساب داخل کرده و دکمه را فشاردهيد که به اين صورت مبالغ خريداري شده فوراً از حساب بانکی شما کسر ميشود. بسياری از تسويه بانکها و کمپنی ها مثل Visa يا Master Card کارت های بدهی را منتشر ميسازند و کارت های ATM شما به طور خاص مثل کارت های بدهی ايفای وظيفه ميکند.

کارت های ذخيره ارزش:

این کارت ها مانند کارت بدهی و کارت اعتبار است ولی فرق آن در این است که کارت های ذخیره، ارزشی دارای مقدار ثابت مبالغ اسمی میباشد. عادی ترین نوع کارت ذخیره ارزش خریداری مبالغ قبلاً مشخص شده دالر است که مصرف کننده در آینده آنرا مصرف میکند. مجرب ترین کارت های ذخیره ارزش، کارتهایی هوشیار (Smart Card) است که دارای چپ کمپیوتری بوده بناً میتوانید پول را از حساب بانکی مالک خود در وقت ضرورت مصرف کنید.

در این اواخر کارت های ذخیره ارزش خارج از امریکا هم معمول شده که اکثراً توسط پروگرام های کمپیوتر در آسترلیا، کانادا، چلی، کلمبیا، دنمارک، فرانسه، ایتالیا، پرتغال، سنگاپور، اسپانیه تایوان و انگلستان به انجام میرسد، یکی از پروگرام های پر زحمت آن در لندن، از طریق شرکت موندکس Mondex انکشاف داده شد که آزمایش خود را در window انگلستان در جولای ۱۹۹۵ آغاز کرد. نه تنها کارت های هوشیار موندکس توانایی انتقال وجوه را بین مصرف کنندگان و خرده فروشان دارد بلکه بین مصرف کنندگان و بانک ها آنرا در اختیار دارند، ولی انتقال پول های الکترونیکی را بین افراد اجازه میدهد. وجوه میتواند از کارت یک نفر با استفاده از ابزار بیسیم دست داشته به کارت شخص دیگر انتقال نماید که بکس پول الکترونیکی نام گذاری شده است بخاطریکه

او میتواند تمام وظایف یک بکس پول استندرد را انجام دهد بشمول نمبر ذخیره شده تلفون و دیگر اجزای معلومات برای نگهداری پول. بانک های بزرگ همچو سیتی بانک و کمیکل بانک پروگرام های تعلیمی کارت های ذخیره ارزش را اعلان کرده بودند که یک اندازه زیاد از آزمایش ها در سال ۱۹۹۶ در المپیک اتلانتا تنظیم شد و در همین وقت اولین بانک یونین و بانک Wachovia و بانک نیشن همکاری های خود را با Visa بخاطر نشر یک میلیون کارت ذخیره ارزش اعلان نمودند.

پول نقد الکترونیکی:

پول نقد الکترونیکی یا E-Cash یک شکلی از پول الکترونیکی است که در انترنت به منظور خریداری اشیا و خدمات استعمال میشود. یک مشتری میتواند با باز نمودن حساب در بانک هایی که به انترنت وصل اند دسترسی به پول های الکترونیکی پیدا کرده و آنرا به PC (Personal Computer) خود انتقال دهند. زمانیکه مشتری خواهان خریداری چیزی همراه با پول های الکترونیکی شود. وی با فروشگاه هایی که با انترنت در ارتباط است، تماس گرفته و برای جنس مشخص کلمه buy (خریداری) را انتخاب میکند که در نتیجه پول های الکترونیکی بطور اتومات از کمپیوتر شخصی آن به کمپیوتر تاجر منتقل میشود و تاجر میتواند وجوه انتقال شده از حساب بانکی مشتری را قبل از ارسال اجناس

دریافت کند. پول های الکترونیکی در یکی از کمپنی های هالندی بنام Dig Cash ابتکار شد. در اکتوبر ۱۹۹۵ Mark Twain Bancshares اعلام نمود که این کمپنی اولین نشر کننده پول های الکترونیکی برای کمپیوتر های شخصی بود. چک های الکترونیکی:

این چک ها به استفاده کنندگان انترنت اجازه میدهد که صورت حساب خود را مستقیماً بدون ارسال چک های کاغذی پرداخت کنند و استفاده کننده نظیر چک را در کمپیوتر شخصی خود نوشته و آنرا به دیگری انتقال میدهد که به نوبه خود به حساب بانکی ارسال میشود. اگر بانک دریافت کننده اعلام دارد که چک های الکترونیکی درست یا صحیح است در این صورت یک مبلغ پول از حساب بانک ارسال کننده به حساب دریافت کننده منتقل میشود. صاحب نظران به این عقیده اند که مصارف چک های الکترونیکی ۳/۱ حصه مصارف معاملات چک های کاغذی است. این فواید که در نتیجه کاهش مصارف بدست میآید بسیاری از سازمان ها را ترغیب به پرداخت چک های الکترونیکی میکند مثلاً در می ۱۹۹۴ دیپارتمنت حساب ثروت عامه ویرجینیا بعضی از حسابات شهری را توسط چک های الکترونیکی پرداخت نمود. ●

عبداللطیف بایانی

اطلاعیه د افغانستان بانک

بانک مرکزی جمهوری اسلامی افغانستان به اطلاع عموم هموطنان رنجدیده کشور میرساند که بمنظور بهبود عرضه خدمات بانکی و فراهم آوری تسهیلات لازم به هموطنان گرامی بانکوتهای نوع (۱-۲-۵) افغانستانی که دارای عین قدرت تبادل و ابراً بوده و یکتعداد هموطنان، یومیه در مرکز و نمایندگی های د افغانستان بانک در ولایات مراجعه و بانکوتهای نوع (۱-۲-۵) افغانستانی دست داشته شانرا غرض معاوضه و یا تحویلی ارائه میدارند.

د افغانستان بانک جهت فراهم آوری تسهیلات لازم به هموطنان، بانکوتهای نوع (۱-۲-۵) افغانستانی را غرض رفع مشکلات در تادیات یومی از طریق کسه های صادره در پهل و قطار مسکوکات فلزی نوع (۱-۲-۵) افغانستانی و سایر انواع بانکوتها توزیع میدارد هموطنان گرامی ما مسبوق باشند.

BANK

DA AFGHANISTAN BANK

FIFTY ISSUE FIFTH YEAR

AUGUST

2011

www.centralbank.gov.af